

Forum Antroposofi

NR 2 2016

4-5

Notiser

6-8

Essä:

Okkult fångenskap?

9-11

Samtal:

Hur kom du till antroposofin?

12-15

Krönikor:

Johanni

Årsmöte, Goetheanum

Upprop om kvinnor i rörelsen

Skoleurytmifestivalen

Goetheskolan

Att förvalta ett fantastiskt arv

16-17

Bilduppslaget

18-19

Krönikor:

Vid busshållplatsen

Det förlorade paradiset

Pedagogens meditativa arbete

20-21

Bokanmälan:

Ita Wegman och antroposofin

Kunskap utan gränser

21-23

Levnadsteckning

Till minne

24-29

Årsmöte, A. Sällskapet

Årsmötesprotokoll

Kalendarium:

Fria Högskolan för Antroposofi

Järna, Stockholm och Norrköping

31

Medlemssekretariat

Medlemskap

Artiklar på hemsidan

32

Bildberättelse

Helheter

Mats-Ola Ohlsson och Per-Erik Jonsson

I grunden har de flesta människor en längtan efter att förstå livet och dess mening. Våra livssituationer ställer dock stora krav på egenaktivitet och individuellt ansvarstagande. Om man inte har energi och mod nog att ge sig i kast med livet och möta dess utmaningar är det lätt att hamna i förstelnade handlingsmönster, förenklade tankestrukturer eller ytliga lustbetonade aktiviteter. Då kan livet komma att sakna mening och det blir utan riktning.

Hur gör vi för att möta människors längtan efter fördjupning av sina aktuella livsfrågor? Det är en viktig fråga för hela den antroposofiska rörelsen. Alla personer som på något sätt är verksamma inom rörelsen, medarbetare i en verksamhet, lärare, ideellt verksamma i Sällskapet eller Högskolan etc., har möjlighet att genom egen aktivitet få tillgång till antroposofi i någon form. Nyckeln till utveckling ligger alltid i den enskilda människans initiativ, intresse och önskan om en förändring. Här kan vi hjälpa varandra med fördjupande samtal utifrån ett ömsesidigt intresse för varandra och för vad antroposofin kan ge.

Inom antroposofiska rörelsen talar vi ofta om våra tre områden: Sällskapet, Fria Högskolan för Antroposofi

och verksamheterna. Sällskapet är den folkliga delen av rörelsen. För att bli medlem krävs enbart att man kan bejaka de grundläggande tankarna inom antroposofin men man åtar sig inget representativt ansvar för antroposofin. För att ta steget till ett medlemskap i Fria Högskolan för Antroposofi måste man personligen ta ställning och i grunden bejaka den antroposofiska vägen för en personlig utveckling som även får konsekvenser för hur man lever sitt liv. Man åtar sig att representera antroposofin i världen. Högskolan strävar efter, förutom att ge möjlighet till en individuell utveckling, att fördjupa perspektiven inom livsområden som odling, pedagogik, läkekonst, konst, naturvetenskap, sociala frågor, humaniora och att vara en ung människa. Verksamheterna omsätter i sinnevärlden de erfarenheter och kunskaper som man inom Högskolan vunnit utifrån antroposofin och de anvisningar som Rudolf Steiner själv givit. Verksamheterna bidrar idag med viktiga samhällsinsatser inom skola (waldorfförskola, 12-åriga waldorffskolan, waldorffsärskola), för människor med särskilda behov (läkepedagogiska och socialterapeutiska verksamheter), odling och matproduktion (biodynamiska

gårdar, mejerier, bagerier, djurhållning), hälsovård (sjukhus, terapeutiska institutioner, behandlingar, mediciner/oljor/hudvårdsprodukter) och en mängd olika kulturella och konstnärliga initiativ. Sällskapet, Högskolan och verksamheterna bildar en helhet som är inbördes beroende av varandra och som behöver en livgivande samverkan för utveckling av sina respektive delar och av helheten. Det gäller för oss i Sverige såväl som för hela världsrörelsen med säte vid Goetheanum, Dornach, Schweiz.

Upplevelsen av det personliga ansvaret för den antroposofiska rörelsen, oberoende av var vi befinner oss inom rörelsen och vilka uppgifter vi har i vardagen, avspeglar sig i hur vi utvecklar oss själva och det vi har ansvar för. Vi har inom Sällskapets styrelse beslutat oss för att arbeta gränsöverskridande inom rörelsen och hoppas kunna medverka till att en ny vakenhet för dess helhet skapas. Om så blir fallet kommer det med all sannolikhet ge upphov till nya initiativ rörande utvecklingen av våra delar Sällskapet, Fria Högskolan för Antroposofi och verksamheterna.

YIP - The International Youth Initiative Program

Alanus Högskolan & YIP i nytt samarbete

Ett nytt samarbete har inletts mellan YIP i Järna och Institute of Philosophy and Aesthetics vid Alanus University i Bonn, Tyskland.

De ser fram emot ett samarbete där YIP-studenterna kan få sitt studieår i Järna konverterat till studiepoäng och därmed förkorta en eventuell utbildning vid Alanus Högskolan. Alanus-studenter kan delta vid YIPs öppna kurser och besöka Initiative Forum som arrangeras varje år i Järna.

Läs mer: Om nya samarbetet: yip.se/news
YIPs öppna kurser: yip.se/curriculum
Initiative Forum: initiativeforum.yip.se

Ansökan till YIP 9 är öppen t.o.m. 15 juli.
För ansökan och frågor besök yip.se/apply.

Källa: YIPs nyhetsbrev

Meditation Worldwide

Meditationsnätverket "Goetheanum Meditation Worldwide" förbereder en konferens i juli 2017. Där ska för intresserade presenteras det nätverket under de senaste åren upparbetat av en meditativ mångfald. I år träffas nätverkets medlemmar för att förbereda detta mellan 30 juni - 3 juli. Specificerade detaljer om konferensen 2017 meddelas efter förberedelsearbetet.
meditation.goetheanum.org

Källa: Das Goetheanum. Översättning: Red. GN

Johanni efter Brexit

Sune Nordwalls kommentar till resultatet av den brittiska folkomröstningen

Hela Europa behöver en ny väg framåt, baserad på frihet i kulturlivet med centrum i en särskild europeisk kulturhuvudstad i Östeuropa och som bro till Ryssland.

EU behöver också, som jag ser det, en särskild huvudstad i Centraleuropa och organ för utveckling av sitt rättsliv baserat på social rättvisa och medmänsklighet.

Ekonomi har Bryssel som sin huvudstad med Kommissionen som sitt huvudorgan. Men den behöver utvecklas och balanseras för att göra lika mycket rättvisa åt medarbetarsynpunkter, konsumentintressen av bra varukvalitet och rimliga priser, och miljöintressen, som åt producent- och handelsintressen.

Det centrala i Kommissionens arbete är att utveckla näringslivet med global ekonomisk solidaritet med människorna runt jorden och ansvar för jorden som inriktning.

Det är den huvudväg Europa behöver och har ett ansvar att utveckla och gå in i framtiden, som jag ser det.

Iakttagelser i årsloppet under sju år

Människor som forskar gemensamt? Människor som tar antroposofin som övningsväg på allvar och som utbyter erfarenheter med varandra? Sedan sju år tillbaka forskar en växande grupp av människor tillsammans på temat hur man genom en betraktelse av naturen och årstiderna kan komma till en tidsenlig inspirationsförmåga. Intresserade kan vända sig till mioara.gheorghiu@gmail.com.

Källa: Das Goetheanum. Översättning: Red. FN

Slut med arbete

Med stora steg närmar sig folkomröstningen om 'Ovillkorad basinkomst/medborgarlön' (ty. Bedingungsloses Grundeinkommen) den 5 juni i Schweiz.

Under de sista månaderna aktiverades robotar för projektet "Basinkomst": vid World Economic Forum i Davos eller dansande framför Bundesplatz i Bern. Bilderna av dessa robotar går genom medierna. Vilket syfte ska dessa människoliknande maskiner tjäna? Det ger en lätt främlingskapande känsla.

Den tidigare grekiska finansministern Giannis Varoufakis uttalade sig på följande sätt den 17 april i en intervju i den schweiziska tidningen TagesAnzeiger: "För första gången i teknologins historia förstörs fler arbetsplatser än det skapas. (...) Denna utveckling har redan börjat. Till en början märker man det

inte – och sedan är det redan för sent. Användandet av robotar har länge varit aktuellt, men robotar köper inga produkter. Därför behövs det en basinkomst som kan fånga upp denna förvandling och som kan stabilisera samhället med en tilltagande inkomstutjämning."

Det är inte bara Varoufakis som ser realistiskt på vårt nuvarande läge och som manar till

sansade logiska konsekvenser. Den 4 maj träffas grundare av företag, professorer och tänkande människor i Gottlieb Duttweiler Institute i Zürich – en ledande tankesmedja för ekonomi och samhälle – för att samråda om arbetets framtid. Under tiden byggs i Basel och Zürich robotar (av projektet Bedingungsloses Grundeinkommen) som den 30 april ska fira slutet av arbete i historiens första robotdemonstration.

Vi behöver inte vara rädda för maskinerna! Om vi integrerar dem förnuftigt, är enligt Varoufakis "införandet av basinkomst den största och mest förnuftiga insats man kan skapa för att befrämja framtidens samhällsekonomi"..

Kommentar: Folkomröstningen den 5 juni visade följande resultat: 22,3 % av de röstande stämde för initiativet. 46 % av befolkningen deltog i röstningen. Man kan undra vad övriga 54 % av befolkningen egentligen tänker – kanske finns där en potential som vid nästa möjliga tillfälle kommer att göra sin röst hörd?

Källa: Madeleine Ronner, Das Goetheanum 18-2016, Översättning: Red. GN

Okkult fångenskap?

Ole Harald Dahl

Med anledning av Oslogruppens 80 år gir Ole Harald Dahl i sitt bidrag en bild av "antroposofi som förnyande civilisationsimpuls" mot bakgrund av det gåtfulla begreppet okkult fångenskap. Det sker dels utifrån en nyutkommen bok av Johannes Kiersch och dels genom oppmärksammandet av Jörgen Smits gärning. Forum återger här en förkortad version av bidraget på dess originalspråk, med tilltro att vårt nordiska satterspråk är tillgängligt för våra läsare.

I sitt 81. år gir en av den antroposofiske bevegelsens mest kompetente og renommerte menn i dag, Johannes Kiersch, innsyn i sine betraktninger over hvordan Rudolf Steiners antroposofiske impuls kom til å spille fallitt i løpet av det 20. og 21. århundret. Kiersch griper opp tidligere leder av styret ved Goetheanum, Manfred Schmidt-Brabant (1926 – 2001), sitt spørsmål til den store Mikaeli-konferansen ved Goetheanum i år 2000, hvor Schmidt-Brabant spurte om impulsens manglende gjennombrudd i en bredere offentlighet bunnert i at den var blitt introvert, og har endt opp i et "okkult fångenskap".

Dette begrepet stammer fra Rudolf Steiner og er et begrep som antroposofene selvsagt ikke liker å anvende på lesningen av seg selv, i det øyemed å komme til selverkjenning på Det antroposofiske selskapet, Den frie høyskolen og Bevegelsens vegne, slik at en mulig avklaring vil kunne innfinne seg med hensyn til "tilstanden". Det kan

imidlertid synes som et adekvat og slett ikke uegnet begrep, når man har lest igjennom Johannes Kiersch sin symptomatiske historie-betraktning og hans oppdatering på Bevegelsens, Høyskolens og Selskapets vegne.

Rudolf Steiners utvikling av teosofien og antroposofien fant sted i en intensiv utveksling med hans egen samtid, med datidens samfunnsbegivenheter og de potensialer Steiner mente å se emne i sin tids kulturliv og gryende spiritualitet. – Som deltager i Selskapet, Høyskolen og Bevegelsen gjennom de siste 35 årene, fortrinnsvis i Norge og med hovedfokus i Oslo, fremtrer Kiersch sine eksempler og beskrivelser for undertegnede både som gjenkjennelige og som en hjelp til å forstå tilstanden her oppe i Nord.

Allerede noen uker etter Rudolf Steiners død i 1925 gikk Goetheanum-ledelsens samhold opp i limingen. Det oppstod heftige uoverensstemmelser og de fem representantene i styret kunne knapt nok se hverandre. De trakk seg tilbake inn i hver sin bunkers og med tiden kom ulike grupper til å betrakte andre, så vel enkeltpersoner som andre grupper, som innestengte i "et okkult fångenskap". Uttrykket forvandlet seg fra å ha vært et begrep til beskrivelse av utfordringer og tildekkede muligheter, slik Rudolf Steiner introduserte det, til å bli et skjellsord og en devaluerende uttrykksform.

Kiersch beskriver blant annet hvordan arbeidet med den store mantramgruppen

som Steiner hadde utviklet for Høyskolens medlemmer mot slutten av sitt liv, ble videreført og søkt aktualisert i form av høytlesninger fra hemmelige, stenograferte referater som fantes etter de intro-leksjonene Steiner hadde gitt, mens Steiner kategorisk hadde understreket nødvendigheten av frie, personlige fremstillinger fra de oppnevnte lærerne. Om fremstillingene så ble tafatte og hjelpeløse, så allikevel! – "En esoterisk ledelse" ved Goetheanum uten evne til samarbeid ble til "en tom fiksjon". – Fremstillinger av Steiners nye lære om reinkarnasjon og karma ble til høytidelige og selvhøytidelige, plaprende konkurranser om å ha de mest betydningsfulle inkarnasjonsrekker, og det sogar i publikasjoner som var offentlig tilgjengelige. Med andre ord ba sentrale aktører på og omkring Goetheanum om å bli avskrevet som seriøse og troverdige aktører i det offentlige rom. – De pedagogiske høyskoleutdanningene ble stående uten berøring med annen pedagogisk forskning og vitenskap, og endte opp som en latterlig pedagogisk nisje sett fra en posisjon ved de statlige utdannelsene. – Det pionerarbeidet som allikevel gikk videre, var hovedsakelig basert på hva Rudolf Steiner hadde iverksatt. Den vedvarende virkningen av det nærværet Steiner hadde representert ble til et religiøst lim som holdt entusiasmen oppe og idealistene sammen. – Alt ble basert på "den gitte antroposofien". En original og nyskapende antroposofi som kunne vært i emning, uteble:

”Det felles oppbygde indre rommet ble til et pålitelig tilfluktssted, som gjennom felles taleformer, slik som for eksempel ”Kjære venner”, innhylling av kritikk i en påtatt ”positivitet” eller i fortielse av pinlige kjensgjerninger, skapte et klima av trygghet som man kunne føle seg vel i, beskyttet fra det moderne livets mange krav og gåtefulle spørsmål, som mennesker i dag blir utsatte for i alle mulige sammenhenger hvor ikke det er en antroposofi til stede.”

Rudolf Steiners innovative aktivisme var alene basert på hva han selv klarte å drive frem som vitenskapelige ansatser og nyvinninger, som et originalt formgivende estetisk blikk og en trent evne til å omgås alle typer mennesker og etablere innsatsvillige nettverk med utgangspunkt i hva vi kan betegne som moralske intuisjoner. Det var denne viljen til innovativ individualisering han forkynte om og om igjen, og som han mente den antroposofiske avantgardismen ene og alene kan og må hvile på. Det finnes ingen annen fruktbar fremtidsvei.

Avslutningsessayet i Johannes Kiersch sin bok er en liten biografisk skisse, hvor Kiersch beskriver sin vandring inn i, gjennom og med den antroposofiske bevegelsen, Selskapet og Høyskolen, et initiativ han ble født inn i gjennom sine foreldre som også var antroposofier. I all beskjedenhet antyder Kiersch et par medisinske remedier. I mangt tror han på en ny lesning av Rudolf Steiner, men da en utenfra-lesning: én som kan ny-oppdage Steiner og hans mange råd og ansatser og se ham og antroposofien inn i et større perspektiv enn det trygge menighetslivet, slik at Steiners utallige gaver til menneskeheten kan vinne ny aktualitet inne i samtiden og i fremtiden, der hvor det er behov for dem og hvor de kan komme til fornyet gyldighet. – Antroposofene anbefaler han en større vektlegging av den etiske individualismen og de begrepene som fremtrer i Steiners teosofiske verk, fremfor esoterikken. For øvrig mener Kiersch å se verdifulle tilløp en rekke steder i samtiden, hvor det arbeides ”fredelig, gjennom samtaler, skritt for skritt, i form av praktiske eksperimenter, innenfor overskuelige, menneskelige sammenhenger, ut fra individuelle initiativ.”

Jørgen Smit (1916 – 1991)

Den 21. juli 2016 vil det være 100 år siden Jørgen Smit ble født. Han kom til å bli en sentral aktør for den antroposofiske bevegelsen, først i Norge, deretter i Norden og de siste femten årene, 1976 – 91, i verdensomspennende målestokk, med posisjon som en leder ved Goetheanum, Den frie høyskolen for åndsvitenskap, og som sentral medarbeider i styret for Det allmenne antroposofiske selskap, også med hoved-

sete ved Goetheanum i Dornach utenfor Basel, i Sveits, hvor Rudolf Steiner bygget opp et sentrum for den antroposofiske kulturen de siste tolv, tretten årene av sitt liv.

Liksom Johannes Kiersch ble født inn i den antroposofiske bevegelsen, så ble også Jørgen Smit det. Hans far, Christian Smit d. e. (1886 – 1960) var blant de første nordmenn som knyttet kontakt med Rudolf Steiner. Allerede i 1913, formodentlig kort tid etter grunnsteinsnedleggelsen til det første Goetheanum-bygget som brant ned nyttårsnatten 1922/23, kjøpte Jørgen Smits far et tomtestykke i Dornach, som etter planen skulle tas i bruk til å reise et bygg for nordmenn på besøk ved Goetheanum. Det var også Christian Smit som inviterte Rudolf Steiner til Bergen i 1913. – Senere ble familien Smit sitt husvære på Frogner i Oslo, fra 1926, etter overflytting fra Bergen, et sentralt møte- og samlingssted for antroposofier, et hjem med et vidt favnende internasjonalt kontaktnett. Jørgen Smit lærte seg god tysk allerede som femtenåring, slik at han kunne lese Rudolf Steiners Geheimwissenschaft på originalspråket. Også fire av Jørgen Smits seks brødre kom til å etablere seg med markante navn i den antroposofiske bevegelsen i Norge, som initiativsterke, kunstneriske og intellektuelle begavede personligheter.

Historien knyttet til den devaluerende anvendelsen av begrepet ”okkult fangenskap” var altså noe den unge Jørgen Smit kunne ta del i gjennom ungdomstiden, likeledes krisene og problemene i Selskapet og bevegelsen i mellomkrigstiden, som nærmest kom seilende inn gjennom entreen i Løvenskioldsgate på Frogner. I 1937/38 gjennomførte han for øvrig et studieår ved Universitetet i Basel på veien mot sin Cand.philol-grad med hovedfag i gresk, og deltok samtidig aktivt i livet ved og omkring Goetheanum. Men fra 1941 til 1965 var han etablert i Bergen, engasjert som lærer ved Rudolf Steinerskolen der, og ble sentral i driften av ”Bergensgruppen” hvor nettopp hans far hadde bidratt til Steiner-oppkobling av gruppen i 1912, fra en tidligere Blavatsky-identitet, den gang gruppen hørte til nettverket av teosofiske losjer knyttet til Annie Besant (1847-1933) og Charles Leadbeater (1854-1934) sin ledelse av Theosophical Society i forlengelse av grunnleggeren Madame Blavatsky (1831-91).

Under krigen og de tyske nazistenes okkupasjon forsøkte Jørgen Smit å utvikle Steinerskolen i Bergen til et intellektuelt fristed i byen. Etter krigen kom han til å posisjonere seg som en markant initiativtager til et intimt samarbeid mellom de nordiske land sine respektive antroposofiske landsselskap, som også var preget av ulike allianser til den konfliktfylte

historien i den antroposofiske bevegelsen på ”kontinentet”, ikke minst i kraft av at Smit dro i gang samarbeidsprosjektet ”De nordiske antroposofiske sommerstevner”¹ fra og med 1949, sammen med blant andre Arne Klingborg (1915-2005) i Sverige og et par danske kvinner, som kom til å anse arbeidet i det norske miljøet som forbilledlig, da de var på besøk. – På 1960-tallet flyttet Jørgen Smit over fra Bergen til Järna, fem mil sør for Stockholm, hvor han ble sentral i oppbyggingen av det som den gang ble innrettet som et nordisk studie- og seminarsenter, slik at fremtidige Steinerlærere, sosialterapeuter/helsepedagoger, bønder og gartnere med interesse for biodynamisk drift, malere, skulptører og eurytmister kunne få gjennomgå flerårige utdannelser, etter et første fordypningsår i antroposofisk tenkning og kultur. Selv ledet Jørgen Smit oppbygging og drift av ”pedagogiska linjen”, som ble et nyskapende og betydningsfullt prosjekt for Steiner-skolebevegelsen i hele Norden, ettersom det strømmet til ungdom fra alle de nordiske land for å studere og forberede seg til en virksomhet som lærere, under Smit sin ledelse og veiledning.

I mangt har Rudolf Steiners funksjon og rolle som samfunnsaktivist, som sosialreformator og som initiativtager til en ny kultur og sosialitet, basert på ”initiasjonsprinsippet som sivilisasjonsprosess”, blitt underbetont av biografer, vitere og historikere. Steiner tilstrebet en åpen initiativkultur, hvor det vesentlige ble søkt formidlet og aktualisert fra munn til øre, en åpen og inviterende kultur med en esoterisk høyskole i sentrum. Det var betoningen av dette som det sentrale og verdifulle ved den antroposofiske bevegelsen, og i mindre grad den litterære siden. Og det var dette Jørgen Smit lot seg involvere i som kollega, som studieleder, som foredragsholder og samtalepartner. Han lot seg altså involvere som en slags sosial aktivist med ”initiasjonsprinsippet som sivilisasjonsprosess” for øyet, som det vesentlige i hans livsprosjekt, hvor det private mer og mer ble forsaket, det vil si, det personlige ble forsøkt gjennomarbeidet, slik at personligheten kunne stilles i tjeneste for de individuelle intensjonene og de ble med årene mer og mer sammenfallende med det ovenfor nevnte prinsippet, slik det er utarbeidet i Steiners antroposofi.

I en artikkel som ble publisert første gang i tilknytning til Arbeidssentrum Stuttgart, Antroposofisk selskap i Tyskland sin årsmelding i 1984, aktualiserte Jørgen Smit begrepet ”okkult fangenskap” i en langt videre kontekst enn begrepet ellers har fungert innenfor antroposofiske kretser [finns att läsa på www.joergensmit.org, red anm]. Det gjorde han da ved å hen-

viser til Rudolf Steiners aktualisering av begrepet. "Jeg måtte ... gjøre oppmerksom på hvordan sivilisasjonen selv er truet av et okkult fangenskap. Og mer enn man normalt mener, er nettopp hele åndslivet i vår tid stillet overfor den faren som dette okkulte fangenskapet representerer." (Die Zivilisationsaufgabe der Anthroposophie, 1923, GA 259)

Vi ser altså umiddelbart, av tittelen og sitatet, at Jørgen Smit ikke diskuterer hvor vidt okkulte fangenskap forekommer, men han konstaterer snarere at hele den moderne sivilisasjon i utstrakt grad befinner seg inne i et okkult fangenskap, og dette fangenskapet gir han et par eksempler på tilsynkomsten av, både et fra den store offentlighet og et fra den mer interne antroposofiske kultur og praksis, og dertil bidrar han med et medisinsk råd vis-à-vis denne uheldsvangre posisjonen.

Men først et par ord om dette noe skremmende eller støtende uttrykket. Ingen ønsker jo å befinne seg inne i et okkult fangenskap, men skal vi forholde oss til Smit og Steiner, så gjør vi gjennomgående det alle i den moderne sivilisasjonen, også de som står inne i åndslivet, ja, også antroposofene. – Bakgrunnen for begrepets aktualitet kan spores tilbake til den betydningsfulle endringen som har tildratt seg i menneskehetens historie fra slutten av det 19. århundret, som på den ene siden ytret seg i form av industrialisering, kapitalisme og urbanisering, og som på den annen side kom til å markere seg med tiltagende åpenhet i psyke og åndsliv opp gjennom det 20.- og begynnelsen av det 21. århundret vis-à-vis oversanselige virkeligheter, og det dreier seg da om hva man i antroposofiske kretser gjerne betegner som menneskehetens ubevisste innvielse vis-à-vis impulser fra den oversanselige verden. I den mørke tidsalder, Kali yuga, ble portene til de oversanselige verdener lukket i den menneskelige psyke, og den gamle viten om ånden og det himmelske mistet suksessivt dens aktualitet i kultur- og samfunnsliv. Gjennom en lang periode var den såkalte innvielseskunnskapen kun forbeholdt særskilt utvalgte blant menneskene. I gresk kulturs høytid var det sogar forbundet med dødsstraff å forråde hemmeligheter fra mysteriene, som disse særskilte skolene gjerne kaltes i en samlebetegnelse. Ved inngangen til det 20. århundret ble igjen portene åpnet til de høyere verdener, men ubevisst for menneskeheten. Dette medførte at det kom til å flyte krefter, fenomener og begivenheter over fra en oversanselig verden og inn i menneskenes psyke, men i tenkning og selvbevissthet var og er ikke menneskene forberedte på dette. Den menneskelige bevissthet oppfatter kun det som virkelig,

som er håndfast og fysisk registrerbart. Men så flyter det altså impulser fra høyere regioner inn i en slik materialistisk bevissthet, og dermed håndterer denne materialistiske bevisstheten dette som om dette kun er noe ekstraordinært ved den sansebetingede bevissthet. Det er ikke lenger noen tydelige grenser mellom det sanselege og det oversanselige, og alt flyter over i hverandre, til dels med den konsekvens at mye av den materialistiske kulturen begynner å endre seg. Den leker med disse oversanselige impulsene, og til dels slik at det oppstår en forsterket og grotesk sanselighet. Det blir legitimt å dyrke perversiteter og så videre, og langsomt avtar respekten for og verdsettelsen av det individuelle i mennesket, det individuelt genuine ved hver enkelt personlighet som nettopp har latt seg utvikle opp gjennom den lange, mørke tidsalder, Kali yuga, og er en verdifull, fremtidsrettet frukt av materialismen. Nå, i den nye tidsalder, fra omkring det 20. århundrets begynnelse, står menneskene overfor muligheten til å kultivere denne nyvunne frukten som vi nå selv er, ved hjelp av de nye impulsene fra en oversanselig verden. Men ettersom vi mangler kunnskap om dette, så rutsjer isteden de nye, oversanselige impulsene inn i en individualitetsunderminerende forsterkning av sanseligheten i så vel den personlige psyken som i samfunnets kultur- og åndsliv.

Og det området som i sterkeste grad bevirker en slik illusjonær forsterkning av de groteske og usunne sidene ved materialismen, og dertil en forsterket underminering av det sunne i jeget som er vunnet og kultivert frem i eksistensen gjennom tusener av år i den mørke tidsalder, det området dreier seg ifølge Smit og Steiner fremfor alt om alle de organisasjoner, samtaler, apparater og avtaler som inngås på grunnlag av at enkeltmennesker og grupper av mennesker forhandler om menneskers kompetanse og arbeidskraft som noe som kan kjøpes og selges, ved at evnen til å arbeide er blitt en vare. – De vellykkede selger sin tid og sin kompetanse dyrt. Det kommer rikelig med penger inn på lønnskontoen, men i realiteten blendes disse, ved at denne kulturen bevirker at disse menneskene mister seg selv av syne som individer med en egen skjebne. Individet gjøres isteden til en mer eller mindre kompetent arbeidskraft, en mer eller mindre økonomisk verdifull arbeidskraft. – Selv langt inne i antroposofenes rekke lever det en slik materialistisk selvforståelse, hvor man mener mennesket har økonomisk verdi, ofte ubevisst, og følgelig unnlater man å se på hva som er det vesentlige: situasjonen, livssituasjonen, skjebnen som den enkelte

står inne i, og hvordan denne korresponderer med andre menneskers skjebne og menneskehetens skjebne som sådan.

"Alt er skjebne", sier Jørgen Smit i ovennevnte artikkel. Om vi evner å løfte viljeskraft opp i tenkningen, slik at vi kan sette oss selv i en betraktende posisjon vis-à-vis oss selv, da kan vi stadig nylese vår egen situasjon. Den stressende, bevissthetsokkuperende lineære tidsstrømmen vil miste grepet sitt og langsomt vil tiden kunne anta karakter av et rom vi befinner oss inne i, hvor vi selv kan navigere med suverenitet, slik at samspill og nettverksbygging blir det vesentlige, fremfor å holde på gamle, hevdvunne rettigheter og privilegier i økonomisk og ideologisk forstand.

Om vi betrakter alt som skjebne, og antroposofene for eksempel ikke lykkes med å bringe ny, frisk vilje opp i tenkningen, slik at man kan nylese situasjonen man befinner seg i og navigere ut fra hvordan denne stadig endrer seg, men man isteden bare fortsetter som før, med for eksempel ensidig "substansdannelse", og glemmer å trene seg i å omgås folk og tidens begivenheter, som det heter på et litt folkelig vis, ja, så bidrar man selv til isolasjon, til tross for at man har de beste intensjoner om å være en aktør og medspiller i så vel lokalmiljø som storsamfunn. – I mangt kan det se ut som om utvikling av et slikt smittet metaperspektiv, som det kalles i litteraturvitenskapen, er noe som antroposofene nå kan lære av andre grupper og andre kulturaktører på deres vei mot en ny vitalisering av den steinerske impulsen, idet menneskeheten har kommet frem til en situasjon hvor ideologisk betinget "substansdannelse" og dermed også gruppedannelser på dette grunnlaget må anses som tilbakelagt historie. I dag er vi alle i samme båt.

¹ Se Antroposofien i Norden. Fem land i samarbeid, Red: Oddvar Granly, Antropos forlag, Oslo, 2009

Hur kom du till antroposofin?

Göran Nilo och Bo Werner Eriksson

Forum stämde träff med Ursula Flatters för ett samtal som kom att handla om hennes personliga orientering i antroposofin. Ursula Flatters är en antroposofisk läkare som har tagit plats i den svenska offentligheten. Texten är en transkription från samtalet.

Del 1 av 2.

BE: Hur kom du till antroposofin?

UF: Jag minns att jag fick en mycket stark upplevelse redan som barn. Jag är inte uppväxt i en antroposofisk miljö. Jag är nummer två av tre barn. Min äldre syster fick inte gå till gymnasiet därför att om hon skulle få gå om en klass skulle hon ha kommit i samma klass som jag och det ville inte mina föräldrar. Det var anledningen till att waldorfskolan dök upp. Mina föräldrar hade ingen aning om vad waldorfskolan var för något. Min pappa, som var en självständigt tänkande människa, hittade waldorfskolan och där fick man inte gå om. Jag minns inte om jag var där eller inte, men det jag minns var att min mamma kom in i vårt rum en kväll. Jag var 9 eller 10 år då, och så hör jag ordet waldorfskola. Jag visste inte

vad det var, men jag minns att jag kände av mitt hjärta, det var som om det slog en volt. Det var jättestarkt, det är ett minne som jag burit med mig i hela mitt liv. Waldorfskolan! Det bara klingade i mig. Det var tecknet. Men så fick jag inte komma dit eftersom en präst som lade sig i. Alla tre syskon anmäldes till waldorfskolan. Jag skulle gå ut 4:e klass och sedan skulle man, enligt det tyska skolsystemet byta till gymnasium. Jag hade inga problem med skolan, vilket jag inte förstår, då den inte intresserade mig. Jag blev alltså anmäld till waldorfskolan och jag var jättegglad. Jag visste, där ska jag vara. Men den katolska prästen, jag kommer från en katolsk familj, hade uppfattningen att just jag inte skulle gå till waldorfskolan. Mina två syskon kunde gå, men inte jag. Det är ett mysterium för mig för mina sysstrar har aldrig blivit intresserade av antroposofin. Sista skoldagen skulle alla berätta vilken skola de skulle börja i. Jag hoppade upp så att stolen ramlade och skrek: jag ska till waldorfskolan! Men läraren sa: du ska inte gå till waldorfskolan. Jag bara grät och sprang hem och frågade min mamma. Jag var helt säker på att jag inte ville gå till gymnasiet. Jag blev sjuk

hela tiden. Det tog inte mer än ett halvår och sedan fick jag i alla fall gå till waldorfskolan.

BE: I vilken stad var detta?

UF: I Krefeld. Men vi hade redan flyttat flera gånger så jag var inte rotad där. Men jag fick alltså sluta i gymnasiet efter ett halvt år och dessutom hade jag tagit häftena som mina sysstrar hade från waldorfskolan. Jag läste på nätterna om Gilgamesh och Enkidu och det intresserade mig väldigt. Det jag annars höll på med i skolan intresserade mig inte ett dugg. Nästa steg var när jag var 16 eller 17 år. Då ville jag absolut delta i ett sommarläger som Kristensamfundet ordnade och hade världens kamp hemma, för det var ju verkligen förräderi mot katolska kyrkan. Då blev det allvar. Det var rent intuitivt, jag tog inte ens reda på vad de gjorde på det där lägret. Jag bara visste, dit måste jag. Jag kom till sommarlägret och visste direkt: jag ska vara antroposof resten av mitt liv. Det här är mitt sammanhang. Jag visste att jag helt enkelt inte hade något val. Jag är bara en del av detta. Jag var överlycklig där, men när det var dags för Människovigningens handling kände jag att det inte var min väg. Man kan inte säga att jag inte ville,

men det var inte det jag hade sökt, det var ju antroposofin. Jag tog studenten och sedan är det bara en sak till som är viktig. Det var hur jag beslutade mig för att bli läkare. Det var förbundet med ett villkor, nämligen när jag fick klart för mig att man kunde bli antroposofisk läkare. Jag hade haft upplevelser på sjukhus som gjorde att jag inte kunde se mig som läkare. Jag kunde inte ta en sådan roll som en traditionell läkare har.

GN: Du sa att bägge dina föräldrar var läkare.

UF: Ja. Av min pappa hade jag inte några särskilda intryck som läkare, men min mamma var faktiskt en mycket bra läkare. Hon tog med mig till sjukhus ibland. Hon var gynekolog och tog faktiskt med mig redan som 17-åring på en förlossning. Då föddes ett barn som visade sig vara utvecklingsstört. Jag märkte att min mamma darrade, jag var ju väl ung för sådana upplevelser. Det var ju dessutom ett funktionsnedsatt barn. Där kände jag starkt igen mig som läkare – det stora undret. För mig var det noll problem att det var ett barn med Downs syndrom. Sedan flyttade jag till Freiburg, men började inte läsa medicin, jag kunde inte besluta mig för det genom det jag upplevt. Och där träffade jag Håkan (Kumlander). Jag började intensivt studera antroposofi.. Men fram till mitt möte med Håkan var antroposofin ändå en slags teori, en världsåskådning, det var böcker man skulle läsa. Men ändå kände jag mig träffad av den. Så kom mötet med Håkan. Vi var på en gemensam studiekväll och när vi gick ut från den sa jag: "Men jag blir lärare!" Och jag hade anmält mig till den Pedagogiska Högskolan. Då sa Håkan helt coolt: "Nej, du blir läkare." Jag tyckte han var oförskämd och detta ledde till att han bjöd in mig till sitt studentrum. Det var klassiskt antroposofisk miljö, laserade väggar och så vidare. Man måste föreställa sig scenen. En student – och så kommer man hem till någon som hade laserade väggar! Ovanpå detta började han riva morötter och koka örtte!

BE: Dina föräldrar hade inte sådana vanor?

UF: Nej, de hade ingen aning om antroposofi och jag levde ett klassiskt studentliv. Men Håkan hade en otrolig integritet i det han gjorde och i lugn och ro svarade han på min fråga: "Vad håller du på med?" "Det är bra att äta så här." Men sedan gav han mig anatomiböcker med teckningar av Leonardo da Vinci och lät mig så småningom förstå att jag kunde bli antroposofisk läkare, något som klickade in i mig, speciellt att det skulle ha med konst att göra. Det var viktigt för mig. Egentligen var jag mer konstnärligt lagd än religiös, även om jag hade min bak-

grund i den katolska världen. Jag förstod egentligen ingenting utan det var mer intuitivt. Men jag beslöt inget då, men det var viktigt. Håkan klargjorde att antroposofi är liv och det var fantastiskt. Det var något som man kunde leva, praktisera, något man kunde vara och gå ut i allting. Detta var nästa viktiga steg. Jag bara fattade det utan att egentligen kunna förstå det. Så gick första terminen på högskolan där jag studerade tyska, ryska och pedagogik och gjorde många roliga saker. Jag träffade otroligt många olika människor. Det blev terminsuppehåll och då jobbade jag i en biodynamisk trädgårdshandel tillsammans med andra unga människor och jag stormtrivdes! Jag har ett mycket starkt förhållande till växter, vilket jag inte visste då. Det var underbart! När jag så en dag ligger där barfota och planterar små salladshuvuden i ett växthus i mars månad så var det plötsligt solklart: Jag ska bli läkare, antroposofisk läkare och genast! Det finns ingen tid att förlora.

GN: Hur gammal var du då?

UF: 19 år **GN:** Det var tidigt.

UF: Ja, det var tidigt och då hade jag läst alla grundböcker. Jag var alltså 19 år och var också medlem i Sällskapet. Det var bara att konstatera att jag hörde till. Det var inget att göra åt, det var mer ett igenkännande än en omsorgsfull prövning om jag trodde på någonting. Jag kom då inte in på läkarlinjen, jag fick nej efter att Håkan hade tvingat mig att ansöka dit. Jag tänkte att även om jag kommer in kan jag ju säga nej. Och så fick jag nej och det vid en tidpunkt när jag visste, nu är det dags att börja. Jag måste börja mitt medicinstudium. Jag var full av tillförsikt och tog inte alls nej på allvar. Efter terminsuppehållet åkte jag tillbaka till Freiburg med den fasta övertygelsen att jag skulle börja läsa medicin trots att jag fått nej.

GN: Du hade inte tagit in det, eller?

UF: Nej, jag kände att det här stämmer inte. Det jag upplever stämmer. Det var bara så. Och mycket riktigt, den tredje dagen efter terminsbörjan fick jag besked att jag hade fått en reservplats. Det bara stämde, för mig var allt självklart att jag skulle få en plats, så jag gick och skrev in mig och började studera. Men innan dess kom Håkan med sin lilla gula Volkswagen den första lördagen efter att jag fått en plats. "Nu ska du följa med" sa han. "Vartdå?" sa jag. "Jamen vi ska åka till Dornach." - "Vad ska vi göra där?" - "Vi håller på att lära oss antroposofisk medicin, stig in!"

GN: Så det var nästan en befallning?

UF: Nej, han hade en extrem integritet, han var väldigt charmig så jag kunde inte motstå det så jag blev in. Och vi åkte till

Dornach liksom alla kommande lördagar. Där mötte vi en läkare vid namn Herbert Siewecke som arrangerade ett slags seminarium. Han var så svår så jag förstod ingenting av det han sa. Bara en sak förstod jag, det här vill jag förstå. Detta pågick under månader med en sådan ansträngning att jag föll i någon slags sömn. Det är verkligen ett fenomen, jag visste att jag ville detta, men jag förstod ingenting.

BE: Han talade väl tämligen tyst?

UF: Ja, det gjorde han. Senare upplevde jag att han var min stora lärare. Tala om att studera antroposofi. Det var helt i beröring med det spirituella. Så verkade Siewecke. Han hade bland annat en torsdagkurs i människokunskap. När jag väl blir av med den här läkemedelsfrågan vill jag göra något sådant här i Järna. Det var så fantastiskt att verkligen få fördjupa sig i människokunskapen och inte bara nöja sig med några scheman. Det var så djupt, så ingående. Dessutom gick jag på en kurs med honom tre veckor på våren och två veckor på hösten heltid. Jag målade tillsammans med Håkan varje middagspaus – han var riktigt begåvad i målning, hans ungdomsbilder är djupt imponerande – hos en gammal målarinna, fru von Freeden i Freiburg. Vi började vid lunchtid och hon lagade mat och sedan målade vi med växtfärger och vaxkritor och när det torkade läste hon högt ur grundböckerna. Detta pågick i två, tre år. Dessutom träffades Håkan och jag varje morgon vid halv sjutiden och läste ett föredrag bara för övningens skull. Så vi blev ju ganska snabbt ett par. Det var nästa motiv – övningsmotivet. Det här med Siewecke var övningsbetonat, inte fakta betonat. Vi övade målning, jag fick pianolektioner vid Musikhögskolan, vi övade hela tiden, vi spelade teater, vi hade studiegrupper.

GN: Så Siewecke hade en slags skola?

UF: Nej det var ingen skola, han gjorde det så småningom till en grupp i Sällskapet. Det var värd av antroposofin. Han ville inte kalla det för utbildning.

BE: Var han sektionsledare i medicinska sektionen?

UF: Nej, men han var medlem av sektionsledningen. Vi bjöd in alla, Jörgen Smit kom, det var som ett seminarium, där vi medverkade, så det var inte föreläsningar. Vi studerade musik och bilder som skulle vara bra för patienter, patientfall och biografier. Det var helt otroligt. En jättegåva!

BE: Jag skulle vilja fråga dig följande: när du fått den antroposofiska delen, hur kände du detta i förhållande till dina universitetsstudier? Hur hann du med det?

UF: Det bara gjorde jag. Det berörde mig inte så starkt. Jag skulle mest lära mig några böcker utantill och det gjorde jag.

Jag hade helt enkelt ett sådant intresse av antroposofi. Jag bara gjorde det jag måste göra. Ibland var det obekvämt med tentamina och så, men jag klarade av det.

BE: Det är ju intressant att du kunde göra bägge sakerna.

UF: Jamen, på något sätt är det en metod. Jag förstod att jag inte på en gång kunde förklara det skolmedicinska antroposofiskt. Det var ju två olika världar som jag mötte, men jag hade ingen intellektuell ambition att få ihop allting.

BE: Det tror jag är framtidsinriktat. När du talar om medicin poängterar ju du det där samarbetet.

UF: Det blev senare en väldigt viktig fråga, men då var det skolning, jag kände att jag måste öva mig och få en färdighet mer än att jag skulle lösa de stora problemen i världen. Jag hade också roligt, det var ju många studenter som var intresserade av antroposofi, många medicinstudenter men också andra från andra fackområden. Många av de som nu är chefer inom antroposofiska verksamheter i Tyskland var där. Det var en riktig karmisk punkt där i Freiburg. Denna fantastiska inspiration var kortvarig. Jag träffade Håkan när jag var 19 och så tog han mig till Sverige så att jag kunde lära känna Vidarklinikinstitutet och Järna och familjen Kumlander när jag var 20. Det var en mycket stark upplevelse. Dornach var ju välbekant för mig, jag hörde hemma där. Men jag upplevde att Järna hade en starkare framtidskvalitet. Jag lärde känna Erik Asmussen, Arne Klingborg och många andra när jag var 20. Jag blev involverad i klinikinitiativet som Håkan var tydligt inriktad på. Jag var ju egentligen för ung för att fatta sådana beslut och jag fattade dem inte heller, men jag var väldigt berörd. Något som jag älskade för allt i livet var eurytmi, så jag anmälde mig faktiskt till eurytmilinjens i Järna då jag ville göra ett års studieuppehåll. Men då kom olyckan emellan. Det kom mycket emellan, mina föräldrar tyckte inte om mitt förhållande till Håkan som jag själv upplevde som ett klart ödesförhållande, det var liksom inte bara en förälskelse. Så vi förlovade oss bara för att markera. Annars var jag inte så konventionell. Då var jag 22. Detta betydde ju att jag bejakat Sverige då han aldrig tänkt sig att stanna i Tyskland för min skull eller så. Utan det var ju bara Sverige. Och sedan var det natten till min 23-årsdag. Jag var i Sverige och hälsade på när olyckan hände. Vi frontalkrockade med en lastbil och det var jag som körde eftersom Håkan hade haft influensa och inte var riktigt frisk. Och detta var naturligtvis nästa stora steg på alla vis.

BE: Hur gick det för dig då? Var du skadad?

UF: Ja, jag klarade mig som du ser. Jag var inte svårt skadad, men jag hade en fruktansvärd stor chock. Jag var medvetlös med hjärnskakning eller lite värre än så under många timmar. Och så öppnade jag ögonen och ser något vitt omkring mig. Då var jag på intensivvården i Katrineholm mitt i natten och ingen där och då fick jag reda på hur det var. Att Håkan var livsfarligt skadad och då fick jag en upplevelse som var unik i mitt liv. Jag låg där i sängen och fick reda på att jag hade haft en olycka. Jag hade också en annan upplevelse innan jag vaknade upp som var betydelsefull för mig som läkare. Jag fick ett slags medvetande innan jag fick ett medvetande. Det första var att jag hörde: "Kom ihåg att vi kommit överens om det här!" Det var det enda som fanns i mitt medvetande och egentligen var jag medvetlös. Det andra var att när jag började vakna var jag liksom kroppslös. Och min första förnimmelse av en kroppslighet var att jag kunde känna att det fanns en människa i min närhet, men jag kunde inte se henne, jag kände bara utstrålningen. Och den var som en trätt, som ett sug tillbaka till kroppen. Och det tycker jag är så häftigt, för senare visade det sig att jag låg på intensivvården och hade ett extravak som satt bredvid sängen. Det var en kvinna och hon var faktiskt närvarande.

GN: I din medvetlöshet?

UF: Ja, hon hade vakat över mig och senare när jag hade vaknat kunde jag identifiera att denna utstrålning kom från den kvinnan. Jag hade tidigare bara märkt men inte sett henne. Men detta sög mig tillbaka till livet. Det var denna utstrålning som sög mig tillbaka till livet. Jag förstod betydelsen av närvaro och det var helt klart att det var den som sög mig tillbaka. Inga mediciner, inget dropp, utan det var den. Det glömmar jag aldrig. Sedan fick jag reda på att Håkan var livsfarligt skadad och jag frågade om han kunde dö nu och det bejakade läkaren. Det var klockan tre på natten så de kunde inte nå någon anhörig så jag var ensam. Då fick jag en totalångest, den enda gången i mitt liv som ångesten var så total. Det är ju inte konstigt, men det var egendomligt att jag efter kanske tre timmar när jag var hundraprocentigt fylld av ångest, panik och förtvivlan så visste jag plötsligt, han dör inte nu. Och det här korta perspektivet i nusetituationen lugnade faktiskt mig. Han kanske skulle dö imorgon, men det viktiga var att han dör inte nu och det var det verksamma. Det var ju starka upplevelser och ett väldigt viktigt motiv var att jag under många år hade något kvar av olyckan. Jag tror att den rev mig ut ur min kropp på ett speciellt sätt och en slags förbindelse till något spirituellt var kvar.

Men samtidigt var det en delning. Senare förstod jag att jag inte kunde uppleva livet som andra gjorde det. Jag kände hela tiden att jag bara tittade på livet. Jag kunde däremot göra saker som andra inte kunde förstå. Som att starta kliniken och redan då ringa samtal i precis rätt tidpunkt till exempelvis regeringen, vilket andra tyckte var närmast magiskt. Jag hade en intuitiv förmåga men kunde inte integrera den delen av mig med min vanliga del. Det har egentligen på ett sätt varit ett långt lidande som återspeglade sig i att jag i stort sett bara jobbade och inte levde, även om jobbet naturligtvis var ett liv. Jag fick på något sätt inte denna upplevelse ordentligt bearbetad på ett mänskligt plan, det är nog ett faktum, så när jag kom tillbaka till Freiburg och livet med andra studenter, upplevde jag att jag var en annan än alla andra, som jag ibland också kunde känna att när jag bara dök upp, betydde det ju att man kan förlora sin älskade. Han dog alltså efter tre månader som jag hade tillbringat vid hans säng. Normalt skulle man nog ha behövt bearbeta det. Jag var bara 23 år trots allt, men jag åkte bara tillbaka och fortsatte.

GN: Du bet ihop så att säga?

UF: Nej, jag vet inte, jag tror jag var i chock. Jag hade mera upplevelsen att jag spelade mig själv eftersom jag inte visste något annat. Man bara fortsätter vardagen fastän man inte är med. Och jag klarade det, studierna och dessutom något som då var väldigt viktigt: jag hade talgestaltning med Dora Gutbrod som var en av Marie Steiners främsta elever. Hon hade ju spelat Maria i mysteriedramerna under alla år. Hon betydde jättemycket för mig.

GN: Återvände du också till Sieweckestudierna?

UF: Ja det betydde också jättemycket. Det var som om hela den sfären fick näring. Men jag hade inget stöd av min familj eller som ung kvinna, jag var bara inriktad på det andliga.

BE: Men du gjorde färdigt studierna? När blev du färdig med studierna?

UF: Ja, jag blev färdig med studierna, inklusive ett praktiskt år, 1980 och då var jag 25 år. Då var jag leg. läkare och hade intensivt hållit på med antroposofi och konst och målning under 6 år. Ändå hade jag pausat under ett halvår. Annars skulle jag varit 24 år.

VÄNDPUNKT

Johanni

Felix Nieriker

Midsommartiden, när solen står som högst, innebär en allomfattande vändpunkt. En vändpunkt som Johannes Döparen ger en annan riktning, en mänsklig dimension så att säga: "Vänd ditt sinne" (metanoie på grekiska)! Bli en annan än du varit: från tidernas urbegynnelse fram till nu, från din födelse fram till idag, från igår till idag, från senaste sekunden till ögonblicket, så kunde man något obetänksamt tolka det. Tankar av Rudolf Steiner (ur GA 34) hittade i "Das Goetheanum 2016 nr. 23 är Johanni liksom mitt i prick:

"Fråga: Du strävar efter självkänedom? Kommer hela ditt så kallade själv i morgon att betyda mer för världen i sin helhet än idag, när du har lärt känna det?

Första svaret: Nej, om du imorgon inte är något annat än idag och ditt kunskapande från imorgon bara upprepar ditt vara från idag.

Andra svaret: Ja, om du imorgon är en annan än idag och ditt nya vara från imorgon är verkan av ditt kunskapande från idag."

GOETHEANUM

Årsmöte

Constanza Kaliks

Från årsmötet i Allmänna Antroposofiska Sällskapet, Goetheanum 2016

Mellan den 18 - 20 mars i år ägde årsmötet i det Allmänna Antroposofiska Sällskapet i Goetheanum, Dornach. 250 av Sällskapets 45 190 medlemmar deltog. Det var många olika röster som hördes under varierande aktiviteter under dessa tre dagar. Bland annat presenterade styrelsen sin verksamhetsberättelse i form av några styrelsemedlemmars anföranden för att karakterisera olika aspekter av antroposofiskt arbete i världen. Redaktionen har valt att publicera den senast tillträdde styrelsemedlemmens anförande.

Det är Constanza Kaliks från Brasilien som sedan några år är ledare för Ungdomssektionen och nu alltså även styrelsemedlem. Hon är född i Chile 1967 har under 19 års tid arbetat som waldorflärare och docent i lärarutbildningen i Sao Paulo, Brasilien. . Hon har studerat

matematik och waldorfpedagogik och har doktorerat i pedagogik med en doktorsavhandling om Nicolaus Cusanus.

Mod inför det vardande

Under förra året fick jag på resor och besök, genom samtal och möten, bekanta mig med och på ett fördjupande sätt varsebli Antroposofiska Sällskapets aktiviteter på många orter i världen. Dessa intryck är till stor del förbundna med unga människors initiativ, eftersom mina båda uppgifter - för Antroposofiska Sällskapet och för Ungdomssektionen - har förenats, men även sakligt sett har starkt med varandra att göra.

Att vara sammanvävd

Idag talar vi ofta om nätverk. Ett bra nätverk ökar möjligheterna att vara framgångsrik. På ett självklart sätt behöver jag förbinda mig öppet med många människor och på det sättet utvidgas verklighetens delar som jag bara partiellt kan bli varse. Att tala om att vara förbunden i ett nätverk ger eventuellt en något mekanisk bild. En bild, som jag i år har fått genom att varsebli arbetet i Antroposofiska Sällskapet världen över, har blivit bilden av att vara sammanvävda.

Antroposofi har under 1900-talet helt vävts ihop med verklighetens väv; den är grundligt inskriven på det mest skilda orter - mycket olika inskriven, på olika sätt invävd på världens olika orter. På några orter har antroposofin med sammanvävningen utvecklat helt specifika förbindelser som gett individuella konturer. På andra orter söker denna sammanvävning fortfarande efter en sådan unik förbindelse i förhållande till omvärldens egenart.

Så har jag på de mest olika sätt kunna se hur antroposofin överallt existerar där människor vill något, där människor hoppas på något och där de förbinder sig med något. Och på otaliga orter förbinder sig människor med varandra och ser i antroposofin en möjlighet att medvetet och aktivt hantera tidsfrågorna. Och en sådan sammanvävning är idag en världsomspännande verklighet.

När varhelst på jorden något sker, förnimmer unga människor att det direkt angår dem själva. Medvetandet att vår egen identitet också medgestaltas genom det som sker i världen ökar kontinuerligt. Upplevelsen av att jaget konstitueras genom sin världserfarenhet, sin världsförbundenhet, blir allt vanligare. Att vara sammanvävd är idag världens verklighet och tidsanden strävar mot att arbeta inne i denna väv för att bana vägen för en ny

själsförfattning i världen, så säger Rudolf Steiner i ett anförande till unga människor den 9 juni 1924 i Breslau. Kanske är det en av Antroposofiska Sällskapets uppgifter att bilda en struktur i samhällets stora väv, som medgestaltar tidsandens impuls att grundlägga en ny själsförfattning.

Och samtidigt är det alla samtida människors delaktighet i världens frågeställningar. I samtal med unga människor blir dessa frågor överallt helt konkreta.

Att vara människa

Jag vill ge tre exempel. Frågor om hur det religiösa livet för vårdare i en inrättning i Tyskland ska gestaltas, när man som vårdare inte kommer från en kristen-europeisk kulturkrets, frågor om blivande mor har, som beslutat sig för att få ett barn utan partner genom förmedling av en anonym donator, till frågor om umgänget med digital teknik, som är så förbundna med vårt nutida liv. Överallt är vi hänvisade till att överge de bilder vi fått genom olika traditioner. Handlar det om människan, faller allt annat snabbt bort och det handlar bara om att hon är närvarande. Nya former av sammanvävning blir

möjliga. Kommer vårt samhälle med tilltagande styrka vara i stånd att i vår tid utveckla en själsförfattning där människovarat direkt och samtidigt sammanvävt kan stå i centrum?

I hela det nutida samhällets väv har Antroposofiska Sällskapet ett eget mönster som kan ge ett särskilt bidrag: överallt främjar det oss att leva i vardandets verklighet. Vi är uppmanade att ingripa i de stora utmaningarna i denna väv, som väntar oss efter snart 100 år i tidens väv. En viss tvekan, en viss skygghet kan uppstå som gör att vi vill förbli i det möjliga, i det potentiella. Men: det förvandlar inte mönstret i vår sammanvävning. Det behövs mod för detta 'ja' till själva vardandet. Så kan vårt Sällskap bli en allt större del av hela världens helhet - och genom detta möjliggöra tidsandens verksamhet.

Översättning: Red. GN

DOKUMENTATION

Upprop om kvinnor i rörelsen

Karen Swartz Larsson

När jag höll på med att genomföra intervjuer för min avhandling med människor som på ett eller annat sätt har varit engagerade i den antroposofiska rörelsen blev jag plötsligt nervös mot slutet av denna långa, långa process eftersom jag var osäker på om jag hade nått något slags balans vad gäller antalet kvinnor respektive män jag pratade med. Min oro visade sig vara helt obefogad. På något mystiskt sätt lyckades jag göra det eftersom det till slut visade sig att fördelningen blev jämn helt utan min medvetna inblandning i saken. Trots att jag då kunde avvisa den kvävande känslan av panik som dök upp kring denna fråga skulle jag vilja påstå att rädslan som tog tag i mig blev inte till bara av sig självt. Dess grund finns i en situation jag upplever som någorlunda problematisk: Det är nämligen lätt att få intrycket att den antroposofiska rörelsen i Sverige har varit främst framåt driven av män och deras ansträngningar.

Innan jag fortsätter vill jag be er att ta ett djupt andetag. Jag lovar att ordet "patriarki" inte kommer att finnas med i denna text (förutom här) och dessutom lovar jag att inte hänvisa till någon från Frankrikes skattkammare av feministiska tänkare – inte för att jag tycker att det i grund och botten skulle vara fel att göra så, men för att mitt syfte här är att öppna en dörr och då vill jag helst använda ett språk som jag själv använder mig av i min vardag. Det är naturligtvis sant att många av de pionjärer som har bidragit till att antroposofin har kunnat omplanteras till svensk mark och blomstra på ett alldeles unikt sätt har varit män men det stora antalet kvinnor, som också har gjort det, tycker jag, ofta har fått stå kvar i bakgrunden som tysta och anonyma änglaliknande varelser. På ett sätt kan det, antar jag, möjligtvis betraktas som en mer eller mindre behaglig situation – vem vill inte bli en ängel? – men å andra sidan får man en extremt missvisande bild av historia.

"Behind every successful man stands a woman". Detta citat ger mig rysningar, men inte av den behagliga sorten, såsom den sortens rysningar man får när man blir kär eller får höra gitarrsolon i "Let it Be" för första gången. Om man googlar

uttrycket för att söka dess ursprung blir man snabbt uppäten av en komplicerad historia och risken finns att man blir sömnig av sina ansträngningar och inte orkar göra mer den dagen. Å andra sidan, som tur är, bjuder internet på otaliga mer eller mindre komiska variationer av dessa ord, som t.ex. "Behind every great man is a surprised woman" och Groucho Marxs klassiker "Behind every successful man is a woman, behind her is his wife." Efter ett stillsamt skratert men som säkert tystnar, störs jag dock fortfarande av prepositionen "bakom". Även om tanken med originalet – var det än må härstamma från – förmodligen är godartat, lyckas det inte riktigt tilltala mig, eftersom det verkar föreslå att jag som kvinna, oavsett hur bra, smarta, värdefulla osv. mina idéer eller handlingar är, får jag ändå förbli bara en skugga av en framgångsrik man och subjektet till ett klyschigt yttrande som dyker upp på Facebook med jämna mellanrum.

Jag vill börja ge form till den historia jag saknar – den som berättar om de otroligt starka kvinnor som har bidragit till den antroposofiska rörelsens utformning och utveckling i Sverige – men jag behöver er hjälp. Skriv gärna till mig och ge mig tips. Skriv om ditt liv. Skriv om någon annans liv. Om du inte gärna använder epost – en mycket förståelig inställning eftersom det lätt kan bli som en pingismatch som vägrar att ta slut – skriv till mig ändå och då kan vi komma överens om ett annat sätt att kommunicera på som du tycker är behagligare. Hjälpt mig att lyfta fram dessa extraordinära individer som har fått stå i bakgrunden alldeles för länge.

Karen Swartz Larsson
antroposofiskakvinnor@yahoo.com

Författarnotis Karen Swartz Larsson
Jag växte upp i USA, men flyttade till Sverige när jag var 26 år efter ett bisarrt äventyr som hade med kärlek och Buddy Holly att göra. Jag kom i kontakt med antroposofi som barn och mitt intresse och engagemang följde med över Atlanten. Jag undervisar i engelska på underbara Idunskolan, waldorfskola i Nackaområdet, samtidigt som jag jobbar som översättare och skriver en doktorsavhandling som handlar om Antroposofiska Sällskapet i Sveriges utveckling. I övrigt är jag förtjust i indisk mat, James Joyce och sötsaker, och jag blir rörd av frågor som handlar om mänskliga rättigheter och främlingsfientlighet.

EURYTHMI

Skoleurytmi-festivalen

Mats-Ola Ohlsson

En tre och halv timmes eurytmiföreställning på Kulturhuset i Ytterjärna! Kan det vara något? Ja, det kan det! Och det kan vara en fantastisk upplevelse! Det fick vi erfara som hade förmånen att vara med på avslutningen av årets skoleurytmifestival, där ca 400 elever från flera (17) svenska Waldorfskolor visade fram något av vad de har övat på under senaste året. Intresset att delta har ökat under de tre åren som festivalen genomförts. Många klasser kommer långväga ifrån och övernattar bl.a. på närbelägna Örjanskolan. Under själva festivaldagen får elever och lärare ta del av varandras erfarenheter och av olika inspirerande bidrag. Dagen avslutas med en storstadsexposé, hämtad ur var och ens arbete. Att uppleva ett nästan fullt Kulturhus, mest ungdomar, som med full uppmärksamhet och värme följer vad deras vänner framför på scenen, bara det är i sig stort!

Vad eurytmin kunde lyfta fram den kvällen visar på dess mångfacetterade möjlighet att uttrycka vad som lever i själen. Jag tänker ofta på en mycket erfaren klasslärare som alltid tog vara på varje tillfälle att säga, så även till mig, ung blivande lärare: "Eurytmin är det viktigaste ämnet i Waldorfskolan"! Och eurytmin är verkligen något som slår an i unga människors hjärtan, i glädje och allvar, finstämt och dramatiskt!

Flera bidrag under kvällen tog upp det aktuella, angelägna temat kring flyktkrisen och försökte uttrycka den desperation som många av våra medmänniskor går igenom. Det var många mycket ambitiöst koreograferade inslag till musik och tal, som var riktigt intrycksfulla och vackra ögonblick som grep hela publiken. Man kände verkligen att eurytmin levde i rummet! Stora upplevelser! Kvällen avslutades utomhus med en ljusföreställning av Uppsala Waldorfskola.

Skoleurytmifestivalen är en helt enastående händelse, som har en stor betydelse för eurytmins ställning i Waldorfskolorna idag! Jag tror att det här initiativet från Föreningen för Eurytmipedagogik och alla eurytmipedagoger redan har haft en avgjord stor betydelse för hur eurytmin lever i skolorna runtom i landet. Man har en känsla av att många nu laddar upp inför nästa års festival.

Hur lång kommer väl föreställningen då att bli!

En nordisk folkhögskola ur ett goetheanistisk perspektiv

Asle Vegard Bjørnerud och Turid Ulven

Att vilja forma framtiden ur ett människovänligt perspektiv

Hur kan ungdomar, som vill vara med på att forma framtiden ur ett människovänligt perspektiv, få kunskap om detta?

Var skulle de kunna möta en miljö som öppnar dörren mot en helhetlig världsbild?

Hur kan man entusiasmera de unga att vilja arbeta för ett klimatvänligt, självförsynt jordbruk – som dessutom kan förvandla öken till fruktbar jord!

Gällande frågeställningar är:

Vad innebär egentligen det etiska pengaflödet? Vad har detta för effekt på världsekonomin idag? Kan arkitektur verka in på vårt psyke och våra handlingar?

Är konst viktig för vårt tillfrisknande och vår goda hälsa?

Varför väljer så många människor naturligt medicinsk behandling framför den konventionella medicinen? Kan det kanske vara en framtid i att välja ett yrke där man arbetar med terapier som helar?

Ger det mening att arbeta utifrån en pedagogik som utvecklar både tanke, känsla och vilja? Är det viktigt att ge även dem som är mer än normalstörda ett fullvärdigt liv? Är det möjligt för människor ur olika religioner och kulturer att samarbeta för att göra öknerna bördiga, och förvandla dem till ett fredligt och självproducerande område att bo och leva i? Vad behövs för att erövra en så allsidig kunskap som här efterfrågas? Behövs det en annan väg än ett skolsystem, som i stort sett bygger på abstrakta teorier och beställda forskningsrapporter?

Vi tror det!

«Vi» er Turid Ulven og Asle Vegard Bjørnerud. Under många år hade Asle burit på idén om en antroposofisk folkhögskola i Norge. Men för lite mer än ett år sedan etablerades ett samarbete med Tu-

rid kring idén – som då blev ett projekt. Dessutom har Elizabeth Wirsching haft en icke obetydlig stödjande roll, allt sedan impulsen befann sig på idé-stadiet.

Kommer då Goetheskolen att bli till verklighet? Vi tror det! En ansökningsprocess är i gång, med målet att få skolan godkänd och därmed statsfinansierad av norska Undervisningsdepartementet. Sedan i Januari 2016 har projektet även varit associerad medlem av norska Steinerskoleförbundet, och projektets grund och hemvist är Antroposofisk Sällskap i Norge. Nu bildas en ideell stiftelse, ett styre skall utses och plats för skolan definitivt bestämmas.

Goetheskolen – Goethes Folkhögskola

Vår vision är att den självständiga, kreativt tänkande människan bildas genom att studera Goethe. Vilken annan mästare än Johann Wolfgang von Goethe vore mer självklar som inspiratör för ett allmänbildande studie? Och vilken studieform skulle ge bättre möjligheter att realisera mästarens fenomenologi, än just Grundtvigs folkhögskola och idén om frihet att lära. Fortfarande bygger folkhögskolornas idégrundlag på samtalet, och att kommunikationen mellan läraren och eleven måste vara levande. Vi har dessutom ett intentionsavtal med Sekem Skandinavien därför att vi har för avsikt att etablera ett samarbete med Sekem i Egypt¹. Detta menar vi kan få betydelse även med tanke på den människotillströmning som vi nu är vittnen till, bl. a. ifrån den nordafrikanska kontinenten.

Här är fyra grundläggande frågor som förklarar vår intention med skolan:

1. Är det viktigare att utbilda människor som har mångsidiga kunskaper än fler specialister?
2. Kan ett arbete i själverkännande skapa förutsättningar för en utvidgat människosyn? Kan måhända ett studie av Faust ge nödvändig självinsikt till att förstå andra människor och den övriga världen bättre?
3. Skulle en teateruppsättning av Sagan om den gröna ormen och den sköna liljan kunna göra oss bekanta med våra egna själsliga kvalitéer och ge oss erfarenheter som att: «Kärleken härskar inte – den skapar och förnyar», så att vi kan utveckla nästekärlek på riktigt?
4. Skulle studier av fenomenen omkring oss föra till en utvidgad förståelse av naturvetenskapen? Vill Plantornas metamorfos och Färgläran utveckla vårt forskande blick, och göra våra observationer

av himmelens nominella förhållanden till indikationer på hur vi skall odla våra grönsaker och vårt spannmål?

Kan den här vägen kallas för fenomenologi?

1 sekem.com

Kontakta oss gärna:

Om du har lust att bidra på något sätt, eller har idéer du vill dela med oss, så är du välkommen att kontakta projektgruppens ledare Turid Ulven tel +47 92 08 12 14, turid@turidulven.com eller initiativtagare Asle V. Bjørnerud tel +47 91 15 79 47, asleveg@online.no.

JUBILEUM

Att förvalta ett fantastiskt arv

Jürgen Vater

Antroposofiska Bokförlaget fyller 103 år

Att studera antroposofi kräver tillgång till adekvat litteratur, i synnerhet till verk av Rudolf Steiner. Men alla behärskar inte tyska. Alltså behövs människor som ser till att antroposofiska böcker kommer ut på svenska. Fast det är ingen lönsam affär.

Det är nog länge sedan pärmen sett sina bästa dagar. Om den är lika bedagad som Antroposofiska Bokförlaget är svårt att säga, men den måste i varje fall ha tillkommit långt innan A4-formatet blev standard. Så det gäller att öppna den försiktigt och med tillbörlig vördnad.

Det äldsta pappret i pärmen är från 1914 och är, även det, motsvarande skört. Förlaget var då redan ett år gammalt och hette ännu "Förlagsförening A. S." – först 1926 ändrades namnet till "Antroposofiska Bokförlaget". Det hade alltså grundats samtidigt med Antroposofiska Sällskapet i Sverige – och av ungefär samma människor. Förlag och sällskap hade därmed startat i omedelbar anslutning till bildandet av Antroposofiska Sällskapet i Tyskland efter den dramatiska skilsmässan från Teosofiska Samfundet.

Pappret i fråga är ett handskrivet kontrakt mellan "Förlagsföreningen A. S." och Philosophisch-Theosophischer Ver-

lag i Berlin och inleds så här: "Förlagsföreningen A. S. erhåller ensamrätten för översättning till svenska av alla hittills ej översatta böcker och broschyrer av dr Steiner samt nyupplagor av redan tryckta." Kontraktet är undertecknat av Anna Wager Gunnarsson och Marie von Sivers.

Det torde också varit Anna Wager Gunnarsson som var mest drivande i processen kring ett svenskt antroposofiskt bokförlag. Hon hade nämligen översatt Rudolf Steiners första mysteriedrama Invigningens port och skulle nu ge ut det under juridiskt och ekonomiskt hållbara former. Men hon kunde knappast ha anat att förlaget i dag, drygt hundra år senare, skulle ståta som en av världens äldsta antroposofiska institutioner.

Institution? Det var kanske lite av ett överord då och är det alltjämt. Från första början och till i dag har det alltid handlat om några få entusiaster som drivit verksamheten, ingen har blivit avlönad, någon vinst har det aldrig varit tal om och kundernas skaror har alltid varit över-skådliga. Det är med andra ord ett smärre mirakel att förlaget har funnits i 103 år.

Mycket har förblivit sig likt under den långa tiden. Möjligtvis var kontakten till sällskapets styrelse tätare i början, helt enkelt därför att det i stort sett rörde sig om samma människor som satt såväl där som här. Och så var nog den sociala sammansättningen annorlunda än i dag. En tidig delägarlista kunde te sig så här: "Överstelöjtnant Kinell, grevinnan Hamilton, grevinnan Gyldenstolpe, bankdirektör Sandén, professorskan Walberg ..."

Snart gav förlaget också ut ett medlemsblad för Antroposofiska Sällskapet. Även det var ett ekonomiskt vågspel med ständiga underskott. När man sedan från Dornach gärna ville att de internationella meddelandena skulle ges ut på svenska insåg man sina begränsningar. Så undersöktes möjligheten att översätta vissa internationella artiklar och infoga dem i det svenska medlemsbladet. Problemet var bara att det också distribuerades till icke-medlemmar. Därför svarade Guenther Wachsmuth den 14 februari 1924: "Vid gårdagens styrelsemöte lade jag fram Era förslag angående en svensk utgåva av meddelandebudet för herr dr Steiner. Svårigheten är naturligtvis att Er tidskrift skickas till både medlemmar och icke-medlemmar. Herr dr Steiner sade därför att det naturligtvis inte kan vara fråga om en översättning av meddelandebudet för denna tidskrift ... Den bästa lösningen vore i vilket fall som helst ett gemensamt blad för de fyra nordiska länderna som ju tillsammans redan omfattar ungefär 1000 medlemmar."

Samarbetet med andra nordiska länder

på den punkten gick inte heller alltid så lätt. God vilja saknades inte, men på 1920-talet var resurserna överallt lika klena som i Sverige. Från Finland finns till exempel följande brev arkiverat: "För Antroposofisk tidskrift skola vi göra vad vi kunna, men garantera ingenting, emedan vi först och främst ej hava någon avlönad personal till vårt förfogande och för det andra äro vi förpliktade att i ekonomiskt avseende sörja för vår finskspråkiga Antroposofias framgång. Men vi hoppas att intresset och offervilligheten för Antroposofisk tidskrift skall bli största möjliga."

Trots de tunga förutsättningarna var kontinuiteten stor. Gamla förlagsmedlemmar stannade ofta till sin död, nya tillkom i långsam takt. 1946 nämns för första gången "konstnär Arne Klingborg" som medlem. Anna Wager Gunnarsson själv förblev förlaget trogen i fyra decennier och ersattes som ordförande efter sin död av Margaret Langen-Riedel som i sin tur stannade tills Urban Forsén tog över på 1980-talet. Antonius Zeiher kom sedan som förlagets fjärde ordförande och stannade i åtskilliga år. Fyra ordförande på hundra år skvallrar om en svårslagen beständighet.

Den som i dag står för kontinuiteten är Alex Wahren. Under nästan en tredjedel av förlagets livstid har han nu skött bokförlagen och bokslutet. Han sitter i en dyster källare i Robyggehuset i Järna.

- Vi har ofta haft en källartillvaro, inte minst med vårt lager, säger Alex Wahren. Men man får inte se det symboliskt. Medan vi levde i exil i olika Stockholmsförorter under femton år kring millennieskiftet var det ju inte mycket bättre.

Länge höll sig omsättningen på samma låga nivå, men på senare år märks en nedåtgående trend. Sedan Rudolf Steiners seminarier stängde sina portar och det därmed nästan inte längre finns några antroposofiska utbildningar i Sverige har också efterfrågan på adekvat litteratur minskat.

- Man kan ju inte marknadsföra antroposofisk litteratur som ett tvättmedel, säger Alex Wahren. Människorna måste själva söka sig till den. Och utan utbildningarna kommer naturligtvis färre läsare att göra det.

För att hålla tryckkostnaderna på en rimlig nivå måste man ofta trycka upplagor på 1000 exemplar - som det sedan tar år eller årtionden att sälja. Det problemet har följt förlaget från första början. Redan på 1920-talet står det i en årsberättelse att man efter nio år bara sålt halva upplagan av en av Steiners grundböcker.

- 1989 gjordes en storsatsning och vi tryckte upp 3000 exemplar av Frihetens

filosofi, säger Alex Wahren. Den sålde slut 2014 så att vi just har tryckt upp 500 nya. De lär räcka ett tag. Tidigare försökte vi få fart på försäljningen genom att ge ut ett par av grundböckerna med modernare titlar, eftersom de gamla ansågs för krångliga. Men det ledde bara till förvirring bland läsarna och ökade inte omsättningen.

Förlagsprogrammet omfattar nästan uteslutande översatta böcker. I motsats till vännerna i de nordiska grannländerna är svenska antroposofier i regel inga skribenter.

- Vi försökte med några böcker av Jørgen Smit som ju var en av våra mest uppskattade föredragshållare här i Järna. Men som författare drog han inte lika mycket publik.

Samtidigt som man ger ut många översättningar har man sällan haft möjlighet att avlöna översättare. Det inverkar på den språkliga kvaliteten - och är ett problem som funnits med sedan starten. I sina memoarer skriver Anna Wager Gunnarsson: "När man gång efter annan under förlagets fortgång och oftast på skvallervägen fått höra klagomål över våra översättningars dåliga litterära form, så må det endast sägas, att skulle vi ha väntat på en så högt stående litterär förmåga att anmärkningar ej hade kunnat ifrågakomma, en person som därjämte haft de andra nödvändiga förutsättningarna att ägna arbete åt denna sak - så hade vi nog intill denna dag varit utan dr Steiner på svenska. Alla vi gamla ha varit med om detta arbete och det är givet att den yngre generationen kanske finner vår tids språk för tungt. Men jag vill också erinra om att man å andra sidan ganska allmänt redan börjar bli utledsen på den tidnings- och vardagssvenska som kännetecknar till exempel vår senaste bibelöversättning - gjord av landets förnämsta teologer och universitetsmän."

Sedan hösten 2014 är Christoffer Amundin ordförande för Antroposofiska Bokförlagets stiftelse. Eftersom han också ansvarar för Robyggebutikens verksamhet känns personalunionen tämligen logisk. Robygge är nämligen numera förlagets enda distributör.

- När jag blev tillfrågad av förlagsstiftelsen hade det inte hållits några årsmöten under ett par år, säger Christoffer Amundin. Men böckerna fanns ju redan här i butiken, och jag ville gärna vara med och förvalta arvet även när tiderna inte är så ljusa. Så det kändes naturligt att tacka ja.

Men det råder ingen tvekan om att tiden är en annan nu i jämförelse med 1960-talet då en våg av antroposofisk inspiration sköljde över landet. Samhället har förändrats. Varje verksamhet har fullt upp

21 juli 2016 är det 100-årsdag för Jörgen Smit

21. Juli 1916, Bergen, Norge - 10. Maj 1991,
Arlesheim, Schweiz. Läs mer om Jörgens liv
och verk i artikeln på sid. 7 och på hemsidan:
joergensmit.org.

Goethe i Campagna

Johann Wolfgang von Goethe, född 28 augusti 1749 i Frankfurt am Main, Tyskland, död 22 mars 1832 i Weimar, var en tysk författare, diktare och naturforskare. Han adlades 1782 och hette tidigare Johann Wolfgang Goethe. Goethe ligger begravd i gravkapellet Furstegraven i Weimar (Wikipedia). Se artikel på sid. 15.

Årsmöte i Antroposofiska Sällskapet

Den 9 april 2016 i Kulturhuseet i Ytterjärna,
Se årsmötesprotokoll på sid. 25.

I bilden från vänster: Maria Bergbäck,
ordförande under årsmötet. Styrelsen: Janne
Silvasti, Regula Nilo, Per-Erik Jonsson,
Elisabeth Ehrlich och Mats-Ola Ohlsson.

med att överleva och riskerar därför att förlora helhetssynen. Det märks särskilt tydligt i ett bokförlag som är – och alltid varit – helt beroende av gåvor. En sammanslagning av några mindre förlag är knappast aktuell: de flesta drivs som en stiftelse och kan juridiskt inte bara uppgå i en annan stiftelse. Men samtal pågår mellan ett par förlag för att utvärdera olika former av samarbete.

– Fast vi gör allt för att hålla förlaget levande, säger Christoffer Amundin. Skulle vi lägga ner är det bara borta. Men om vi håller det flytande i en sorts aktiv vilopaus kan vi lita på att det förr eller senare dyker upp unga människor med nya grepp.

Naturligtvis diskuteras också nya former för utgivningen. E-böcker är inte lösningen. Att själv skriva ut en bok kostar mer än att köpa ett tryckt exemplar, och när abonnemanget upphör försvinner boken. Och för att bygga upp en näthandel krävs ekonomiska muskler som Antroposofiska Bokförlaget inte har. Dessutom har medarbetarna inte möjlighet att satsa mer av sin tid än de redan gör. Visst kan man i begränsad omfattning arbeta oavlönat, men att rent av betala för att ge ut böcker kan inte vara realistiskt.

På sätt och vis är det alltså som det alltid varit med den antroposofiska bokutgivningen i Sverige. Fast pärmarna är mycket stabila i dag. Och mer välfyllda. Medan den äldsta pärmen innehåller material från flera årtionden har man numera minst en pärm för varje år. Även om inte utgivningen ökar så sväller i varje fall byråkratin.

Men Christoffer Amundin är långt ifrån uppgiven:

– Jag är övertygad om att det kommer nya människor med nya projekt. Och då är vi beredda att hjälpa till. Det kommer faktiskt unga människor till Robygge som har upptäckt Rudolf Steiner. De är inte många, men de köper bok efter bok. Fast just nu går det inte att göra mer än att hålla förlaget vid liv och se vad den antroposofiska rörelsen vill att vi ska göra.

MÖTE

Vid busshållplatsen

Elisabeth Sykora

Det är en tidig söndag morgon i slutet av april och som så ofta på helgerna kör jag de gröna bussarna genom det vackra, böl-

jande landskap som är så karakteristiskt för Sörmland. Så här dags brukar jag inte ha några resenärer på bussen. Sträckorna har jag kört många gånger, viltpassagerna och hålen i vägbanan känner jag till. Inget märkvärdigt att vänta sig. Det finns tid att grunna över det ena eller andra. Men så händer det!

Då jag är långt borta i mina tankar blir jag plötsligt varse en stor lila resväska vid busshållplatsen som jag höll på att missa av bara farten. Och där kommer det också fram skepnaden av en späd kvinna med asiatiskt utseende. Hon lyfter väskan in i bussen — “Får jag ta kort på bussen?” frågar hon på engelska med en brytning som jag känner igen. Innan jag hinner svara har hon redan klivit av igen och bussen samt förare har fastnat på kort. “Jag har redan betalt för hela resan,” säger hon då hon kliver ombord igen och visar mig sin biljett. Allt är korrekt. Jag tackar henne på kinesiska. Hon tittar med stora ögon förvånad på mig. “Är inte du från Kina?” frågar jag henne. “Jo, det är jag, från Beijing” och hon ler över hela ansiktet, “hur visste du det?” Och så berättar jag för henne att jag har varit i Beijing två gånger redan och jag nämner den lilla biodynamiska gården Phoenix Hills Commune utanför Beijing där jag har hållit kurs i biodynamisk djurhållning. “Jag har min dotter, hon är 11 år gammal, på Waldorfskolan i Beijing!” säger hon stolt.

“Är det den skolan som Kathy leder?”

”Ja! Du känner henne?”

“Jag har mött henne en gång och besökt skolan i november 2014. Om din dotter är 11 år nu så borde hon ha varit med i den klassen som den dagen av Thomas Lüthi fick lära sig att lägga lövkompost...?”

“Javisst, hon var så glad den dagen då jag hämtade henne från skolan, och hon berättade vad de hade fått göra.”

...

Under tiden har jag börjat köra igen. Vi fortsätter prata. Landskapet glider förbi och fotas flitigt för att kunna visas hemma i Kina. Jag berättar för henne om min nervositet för tulltjänstemännen på flygplatsen i Beijing - skulle de släppa igenom mig på turistvisum med 41 Choroiflöjter till Waldorfskolan i bagaget?... Hon skratrar. Ett par tranor på en åker ser frusna ut där de står och förundras över nysnön som fallit under natten. Omedvetna om sitt sightseeing-värde fastnar också de på kort. En timme tar färden till Nyköping där min nyfunne vän skall byta buss till Skavsta för att därifrån flyga till Budapest och sen till Wien — för sightseeing som jag får veta — innan hon reser hem till Beijing igen. Hon håller på att utbilda sig till eurymiljörare och har just varit med i

Järna på kursen med Inger Hedelin.

Ja, det visste jag ju att en grupp ifrån Kina just har varit i Järna på kurs i eurymi. Men inte hade jag väntat mig att en av deltagarna skulle kliva på min buss en tidig söndagsmorgon i Björnlunda, och inte hade resenären ifrån Kina väntat sig att bussföraren i Sverige kände till hennes dotters Waldorfskola i Beijing...

Så kan det gå —

Elisabeth Sykora
Lantbrukare och trädgårdsmästare, utbildad bl.a. på Skillebyholm. Verksam med olika projekt inom biodynamisk odling, bl.a. i Kalifornien och med utbildning i biodynamisk djurhållning för blivande bönder i Kina. Arbetar för tillfället på Nynäs Slott och utför Demeterkontroller inom jordbruk och trädgård. Kör ibland buss för Sörmlandstrafiken.

ÅTERBESÖK

Det förlorade paradiset

Johannes Ljungquist

Häromdagen tog jag pendeln till Järna för att klippa mig, en resa på en knapp timme. Jag kunde naturligtvis anlita frisören i porten bredvid här i Stockholm. Men Marika i Järna vet hur jag vill ha det. Och så får jag chansen att besöka en ort där jag bott i över trettio år. Det känns bra att ibland få besöka denna trakt som haft en så stor betydelse i mitt liv. Det är som att vandra i sina minnen.

När jag som nyfrälst antroposof bosatte mig på Norrtuna 1975 kändes det som att komma till det förlovade landet. Centrum i detta rike var Rudolf Steinerseminariet i Ytterjärna, en bit utanför tätorten. Där tillbringade jag så mycket tid jag kunde, speciellt då jag fick anställning på affären Robygge mitt i smeten. Det var den vackraste plats jag sett med sina underbara hus och omgivande park vid havet. Det var som att ha fått jobb i paradiset.

Och de fina människorna, vi var som en stor familj med gemensamma referensramar och intressen. Vid varje möte uppstod ivriga samtal. Efter arbetstid var man på föredrag, musik- och teaterföreläsningar eller deltog i studiegrupper. Ständiga diskussioner och intressanta handlingar. Hemma läste man sin Steiner och strök för viktiga passager, malde eget mjöl på kvarn, bakade bröd med honungsjämedel i lerkrus, syrade grönsaker, hämtade källvatten i skogen och prenumererade på mjölk direkt från grannens ko.

Det kändes som att man deltog i något oerhört viktigt.

Med åren tonade paradissupplevelsen sakta bort och blev ett fjärran, nästan överkligt minne. Idag är denna epok obegriplig. Men att den har existerat vet alla som var med. Nu är allt borta, i stort sett. Platsen finns visserligen kvar med sina underbara hus, och parken. Några av de gamla vännernas närvaro bibehåller något av den forna stämningen på seminariet. Men annars finns inget kvar av det som förr hade en sån dragningskraft.

Ändå känner jag behov av att då och då få komma dit för att insupa atmosfären. Det är därför jag klipper mig i Järna eller besöker min tandläkare där, eller min husläkare på Vidarklinikens vårdcentral. I samband med dessa besök vandrar jag gamla Saltåvägen till seminariet, träffar vänner på vägen och hälsar på mina gamla kollegor på Robygge där jag äter medhavd macka i källaren innan jag tar bussen hem igen.

Besöken är viktiga, inte minst för att alltfler går över tröskeln som man säger i våra kretsar. På senare tid var det Sören Gunge, Färgbyggemålare och något av ett original; Ulf Ingwall, violinist och konstnär; Torsten Neersted som grundade Weleda i Sverige; Märta Arman, sjuksystem som bidrog till att Vidarkliniken blev till; Gunnar och Else Melander, biodynamiska pionjärer; Barsja Ahlbom, legendarisk bagare på Saltå Kvarn, och nu senast Kjell Sjöberg, en av de tidiga läkepedagogerna på Saltå.

Dessa och många före dem var viktiga aktörer i det som utgjorde Järnaantroposofins guldålder. De har bidragit till den atmosfär som dröjer sig kvar i detta förlorade paradiset. Inte konstigt att jag då och då besöker platsen.

ETT LIV SOM FÖRSKOLEPEDAGOG

Pedagogens meditativa arbete

Louise Ejefors

Ofta blev jag förvånad över den verkan som ett meditativt arbete har för ett enskilt barn men också för hela barngruppen. Återblicken på kvällen där man gör sig bilder av dagens samvaro med barnen, som Rudolf Steiner rekommenderade, är ett magiskt pedagogiskt hjälpmedel om man tar det

på allvar. Dels öppnas den själsliga rygg-säckens barn med problem har med sig, men detta arbete har också en harmoniserande verkan på stämningen i hela barngruppen. Det är som om det meditativa arbetet ger gruppängeln möjlighet att vara närvarande. - Man kan också ha konferens med barnens änglar innan man somnar - hörde jag av en föredragshållare. En bra beskrivning på det meditativa arbetet. Det händer ibland att ett barn fattades i min återblick, ett barn som inte ville visa sig. Det kunde till och med vara så att jag var tvungen att gå till min grupps namnlista för att se efter vem det var som inte ville visa sig i återblicken. Då visade det sig nästan alltid att det var något jag inte uppmärksammat hos barnet, något barnet behövde hjälp med i sin utveckling. Dokumentation på papper i all ära, men det finns olika sätt att verka pedagogiskt.

Mammis

Malin var fyra år då hon började i min grupp. Mamman var, som brukligt är, med henne de första dagarna av inskolningstiden. Mamman sydde på något och Malin satt vid hennes fötter och iakttog det som hände kring henne. När jag tittade på henne vände hon sig bort. Vid vissa ljud klamrade hon sig fast vid mammans ben. Hon hade, innan hon kom till min grupp, gått på ett traditionellt daghem.

Det gick bra att lämna henne den tredje dagen. När mamman hade gått sjönk hon ihop på golvet, tummen åkte in i munnen och blicken blev beslöjad. Jag upptäckte att hon hasade efter mig när jag gick in det angränsande rummet och hon följde (hasandes) efter mina fötter när jag förflyttade mig i rummet. Efter ett tag satte hon sig framför dörren.

- Kom Malin, vi ska sjunga och dansa lite tillsammans med de andra barnen - . Ingen reaktion. Jag försökte resa henne men då drog hon upp benen under sig så jag fick bära henne till samlingsstunden.

- Du kan sitta på stolen här bredvid och titta på - föreslog jag eftersom det verkade som om hon inte ville eller förmådde stå. Hon tittade på, utan tumme i mun och med närvarande blick.

Efter samlingen hasade hon fram till dörren igen. En hel vecka pågick detta hasande efter mig.

- När ska du gå hem? - frågade hon mig helt plötsligt, när jag kom för att hämta henne till samlingen. - När din mamma har hämtat dig ska jag gå hem -. - I morgon också? - Alla dagar - sa jag. Nu lämnade hon dörrbevakningen och höll till under en stol eller under matbordet. Jag ställde in några leksaker till henne som hon förstrött vände och vred på.

När andra barn närmade sig började

hon morra och skälla som en hund.

När mamman hämtade henne såg Malin ofta forskande på henne. Mamman var ofta blek och såg ut som om hon gråtit. Vid ett tillfälle hade mamman bandage på händerna, scarfen runt halsen hade åkt åt sidan när hon klädde Malin och blåmärken syntes. När Malin såg mammans bandage kröp hon in i ett hörn, blicken blev tom och hon gav ett entonigt ljud ifrån sig. - Behöver du hjälp - frågade jag mamman.

- Vi

håller på att skilja oss - jag har fått hjälp. Malin och jag flyttar i morgon. - Vi kan ha ett samtal om några veckor när allt har lugnat sig, så du vet hur det går för Malin. - Det går väl bra med henne - frågade hon med ängslan i rösten. - Hon har det bra, du behöver inte oro dig -.

Malin fortsatte dock med sitt hasande, morrande och skällande. Hon följde med mig i mina tankar då jag somnade på kvällarna. Jag bad till hennes skyddsängel om vägledning.

- Vadå en hund - tänkte jag när jag vaknade några morgnar senare - man kan väl inte ha hundar på förskolan. Hund är hon ju själv hela tiden. Jag sydde en ganska stor taxliknande hund, och virkade ett koppel.

Nästa morgon när hon hade placerad sig under bordet hämtade jag den kopplade taxen och gick fram till henne där hon satt under bordet. "Vov! vov! vov!" skällde hunden, jag vill gå promenad. Ett leende visade sig i Malins ansikte och efter viss tvekan kom hon fram under bordet. - Jag har inte tid att gå på promenad med hunden så du får gå med honom - sa jag.

Malin tog koppel och en flicka frågade henne - vad heter din hund? - Jag vet inte sa Malin tyst -. - Jag tycker den ska heta Klumpe för han ser så klumpig och konstig ut - sa flickan -. (Tack för det, tänkte jag för mig själv). - Det heter han visst inte och förresten är hunden en flicka som heter, som heter Mammis. Den ska snart få "valpar" sa Malin.

- Har du börjat på riktigt på lekskolan nu då? - frågade flickan -. - Ja och Mammis också - svarade Malin med tvekan i rösten. - Du kan gå med mig på promenad - sa flickan som sköt en dockvagn. Så gick de tillsammans och nu var det Mammis som morrade när någon kom för nära.

Mammis fick snart tre valpar och Malins själ läkte långsam även om hon ibland fortfarande stelnade till av vissa ljud eller när pappor kom in i lekrummet.

Hon förblev en tystlåten flicka men ögonen började stråla och det är väl det viktigaste.

BOKANMÄLAN

Ita Wegman och antroposofin

Kersti Strömblad

TITEL

ITA WEGMAN OCH ANTROPOSOFIN
SANTAL MED EMANUEL ZEYLMANS,
ITA WEGMANS BIOGRAF

FÖRFATTARE

WOLFGANG WEIRAUCH

ÖVERSÄTTNING

HARRY LARSEN RICE OCH
HELENA RÖDHOLM-SIEGRIST

FÖRLAG

NOVA FÖRLAG, 2016

**”Jag har inte sanningen, jag söker den”
KG Hammar**

Detta motto har jag valt som rubrik för att anmäla en intervjubok med Emanuel Zeylmans (1926 – 2008), präst i Kristen-samfundet och som har skrivit en biografi om läkaren Ita Wegman, en av Rudolf Steiners absolut närmaste medarbetare.

Mottot ”Jag har inte sanningen, jag söker den” speglar väl den hållning som Emanuel Zeylmans har när han berättar för intervjuaren Wolfgang Weirauch, redaktör för Flensburger Hefte om sitt omfattande arbete med denna biografi, om tre band och ett fjärde band med titeln ”Die Erkräftung des Herzens. Rudolf Steiner und Ita Wegman. Eine Mysterienschulung der Gegenwart”. Det tog Zeylmans 12 år att genomföra den här uppgiften, något som han inte kunde ana när han bestämde sig för att försöka sig på den, uppmuntrad av en tidigare erfarenhet som sin fars, Willem Zeylmans van Emmichovens biograf.

Varför ska man då läsa en intervjubok om att skriva en biografi? Och varför just om Ita Wegman?

Att läkare, terapeuter och läkepedagoger har ett intresse av Ita Wegman är nog en självklarhet därför att hon var den som grundade den antroposofiska medicinen och delvis läkepedagogiken med omfattande praktisk tillämpningar. Det var hon som startade den först antroposofiska kliniken i världen. Och hon initierade ett flertal andra kliniker och det läkepedagogiska institutet Sonnenhof i Arlesheim, Schweiz.

Men hennes biografi är av stor vikt för antroposofier också med andra inriktningar än de medicinska.

Att börja med slogs jag av det lätta ljusa anslaget i Emanuel Zeylmans berättelse på bara 126 sidor om denna kvinna. Ju mer jag läste desto mer tagen blev jag av Zeylmans kamp för att dels få tillgång till biografiskt material men också för att hålla balansen och hitta ett sätt att ge en bild av vem Ita Wegman var. Han beskriver det som att vara invävd i ett spindel nät av rykten, anekdoter och omdömen om henne, som inte alls gått att verifiera. Och som en städare eller trädgårdsmästare har han sorterat mängder av odaterade dokument och rensat fram vad som verkar viktigast.

Zeylmans arbete återspeglar en dramatik, som berör det Antroposofiska Sällskapet och därigenom egentligen alla som känner sig förbundna med antroposofin på något sätt.

Här belyses hur oerhört detta projekt var som Rudolf Steiner företog sig, en spiritualisering av hela vårt kulturliv och hur beroende han var av en människa som Ita Wegman för att förverkliga det.

Att det blev just hon som kom att stå Steiner så nära de sista två åren av hans liv och att just hon fick så avgörande uppgifter för antroposofins förverkligande blev orsaken till den tragiska splittringen av den antroposofiska rörelsen.

I boken presenteras brottstycken av Ita Wegmans liv på jorden med en kronologi i slutet. Zeylmans tar också upp det som sägs om hennes tidigare inkarnationer, vilket också var upphov till svåra konflikter inom den antroposofiska rörelsen. Han menar att det är avgörande att kasta ljus över det nuvarande livet på jorden om kunskap om tidigare inkarnationer ska vara meningsfull.

Och då Steiner själv menade att hans viktigaste mission var den om reinkarnation och karma går det inte att komma förbi att närma sig dem när man skriver en biografi. Särskilt när den handlar om Ita Wegman som blev hans närmaste medarbetare, som möjliggjorde hans forskning om karma och reinkarnation på ett avgörande sätt de sista 40 månaderna av sitt liv.

Därför har Emanuel Zeylmans ansträngt sig så att försöka ta reda på vem hon var, Ita Wegman under sin dåvarande levnad från 1876 till 1943.

Jag vill varmt rekommendera var och en som känner sig berörd av antroposofins uppgift att läsa denna lilla bok, fylld av innehåll, som annars kan vara svårt att få en överblick av.

Förutom de 126 sidorna om hur Zeylmans tagit sig an sin uppgift finns tillägg med ett tidigare okänt brev skrivet av Rudolf Steiner till Ita Wegman. Dessutom har hennes efterträdare, Madeleine van

Deventer berikat boken med sina beskrivningar, liksom ett modigt försvarstal för Ita Wegman, när hon och många andra blev uteslutna ur det Antroposofiska Sällskapet 1935.

Som många andra läkare har jag haft förmånen att träffa Madeleine van Deventer och känner i läsningen av denna bok hur stora sammanhang kan finnas förborgade i ögonblick som snabbt ilar förbi.

BOKANMÄLAN

Kunskap utan gränser

Dick Tibbling

TITEL

KUNSKAP UTAN GRÄNSER
ANTROPOSOFISK OCH JÄMFÖRANDE
KUNSKAPSTEORI

FÖRFATTARE

TORSTEN LUNDBERG, KRISTIAN HOLMBERG,
ELEANOR HILL EDWARDS, BO DAHLIN,
RUHI TYSON, AGNES NOBEL, GÖRAN KRANTZ,
DICK TIBBLING, MARIA BIRNBAUM,
ARTHUR GRANSTED, INGRID LILJEROTH,
STAFFAN INGELAND

FÖRLAG

KOSMOS FÖRLAG 2016

Under våren utkom boken ”Kunskap utan gränser”. Innehållet utgörs av en samling texter av skribenter som från olika utgångspunkter och forskningsinriktningar behandlar frågan om vad kunskap är, hur den förvärvas och tillämpas.

Initiativtagare och redaktör för boken är Pär Granstedt, ordförande i Trialog tankesmedja. Han har, utifrån sina frågor och i sin strävan att förstå den antroposofiska kunskapsteorin i ett ide’historiskt perspektiv, skrivit en längre inledande text.

Centralt i antroposofin är att det inte finns gränser för människans kunskapsförmåga som kan bestämmas i förväg. Varje enskild människa är i praktiken alltid begränsad beroende på uppfattningsförmåga och perspektiv, men begränsningarna är inte statiska och en gång för alla givna, utan förändras över tid.

Varje tid präglas av ett dominerande synsätt gällande vad kunskap är och vad som är möjligt att veta dvs. det finns ett paradigm som på olika vägar styr våra tankevanor. Ett paradigm kan definieras

Erik Sohl †

* 20 juli 1952 – + 9 april 2016

Johannes Ljungquist

som en uppsättning utgångspunkter som anses självklara och som dominerar synen på kunskap och forskning under en viss epok. I vår tid är det dominerande vetenskapliga paradigmet materialistiskt och reduktionistiskt, även om det också finns helt andra perspektiv på vetenskap inom den humanistiska forskningen.

Ur ett antroposofiskt perspektiv är frågor som rör livet, medvetandet och den fria viljan inte möjliga att besvara utifrån materialistiska utgångspunkter. I dessa verklighetsskikt råder helt andra lagbundenheter som dock är möjliga att utforska. För Rudolf Steiner var det inte bara möjligt, utan också nödvändigt, att utveckla forskning inom dessa områden för att undvika att jordens och mänsklighetens utveckling styr mot allt större katastrofer. Konsekvenserna blir katastrofala därför att man applicerar en vetenskapsyn och en teknologi, som är adekvata när det gäller att förstå och handskas med den fysiska "döda" världen, till att också omfatta livsprocesser och förståelse av människan.

För att en positiv utveckling ska vara möjlig krävs nya kunskaper och erfarenheter som rubbar tilltron till att det rådande paradigmet räcker till för att besvara de frågor som uppstår under utvecklingens gång. Rudolf Steiners intention var, att visa att det finns metoder som öppnar insikter i områden som man inte kommer åt genom reduktionistiskt/ materialistiska metoder och han redovisade en mängd forskningsresultat som baserade sig på sådana metoder.

De olika essäerna i boken är uttryck för olika individers kunskapssträvan som på ett eller annat sätt låtit sig inspireras av antroposofi. Ett centralt motiv i antroposofin är just nödvändigheten av en individuell bearbetning av de forskningsresultat och uppslag som Rudolf Steiner har lagt fram. Endast genom den individuella bearbetningen av den antroposofiska grundforskningen kan det som ligger i antroposofin som potential, verka vidare och ge bidrag till de framtidsfrågor som mänskligheten konfronteras med.

Förhoppningsvis kan boken också inspirera till att studera innehållet i Rudolf Steiners grundböcker och föredrag, så att en levande process kan uppstå mellan den antroposofiska forskningens allmänna resultat och den egna personliga bearbetningen.

Järna-antroposofier är väldigt speciella människor – de har valt att lämna ett konventionellt liv för en annorlunda världsåskådning med idéer som för många kan kännas märkliga. I denna process utvecklas originella personligheter och livsöden. Erik Sohl var en typisk representant, men han var inte bara originell, han var något av en särpling och blev snart en kändis inom sammanhangen. Detta framstår speciellt tydligt med anledning av hans bortgång härförleden.

I början på 70-talet blev han anställd av Urban Forsén för att sköta postordern på Robygge som då huserade på andra våningen i vita huset på Rudolf Steinerseminariet. Efter en tid kom han över några stickmaskiner från en nedlagd fabrik och slutade därför för att starta ullunderklädestillverkning. I den vevan efterträdde jag Erik på Robygge. Snart kom Erik med en förfrågan om vi ville sälja hans plagg. Han såg stora möjligheter för avsättning i den antroposofiska kolonin. Vi fick veta att ullfibern är ett naturmaterial med utmärkta egenskaper överlägsna syntetplagg. Vi accepterade naturligtvis, detta verkade vara mitt i prick för Robyggens kundkrets.

Undertröjor och långkalsonger var de första produkterna. De visade sig ha en strykande åtgång, beledsagade av Eriks kunniga information på stencilerade blad. Plaggen blev snart en självklarhet bland antroposofier runt landet, inte minst då sortimentet utökades med underkläder för baby. Även en kundkrets utanför vårt sammanhang upptäckte sortimentet då inget liknande fanns i den vanliga handeln.

Erik var en stillsam personlighet med allvar, värdighet och en kompromisslös idealism. Han var skeptisk till mycket i det moderna livet helt enkelt för att han menade att äldre tider hade en större kvalitetskänsla. Då han var kritisk till slit- och slängmentaliteten bakom vår tids pappersblöjor började han snart importera tygblöjor från Kina. I vårt land slutade tygblöjor användas på 50-talet och Erik blev pionjär i denna nylansering och Robygge fick beställningar över hela landet.

Jörgen Smits föredrag om astronomi gjorde stort intryck på honom och han började därför konstruera en stjärnkarta

där man kunde placera små magnetplaceringar på en metallskiva med en bild på stjärnhimlen för att därmed kontinuerligt kunna följa aktuella planetkonstellationer. Detta blev snart en efterfrågad produkt på Robygge, liksom hans dekorativa örttork med åtta runda korgar i en dekorativ ställning.

Hans kontakter med Kina resulterade i en rad andra kinesiska produkter som han kom att saluföra i sin egen butik i Järna.

Utifrån sitt lidelsefulla engagemang för antroposofin kom han att inleda samarbeten med biodynamiker i både Indien och Kina, två länder han kom att besöka ofta. Som redaktör för denna tidskrift på den tiden var jag naturligtvis intresserad av att få reserapporter och kunde då till min överraskning konstatera att Erik också hade en god hand med pennan. Vi kunde efterhand publicera många artiklar som Erik skrivit, illustrerade med bilden han tagit.

Intresserade av den antroposofiska temperamentsläran skulle tveklöst beteckna Erik som en melankoliker med en påtaglig flegma. Som leverantör innebar detta att han jobbade i sin egen takt oavsett den stress som låg bakom Robyggens önskan om snabbare leveranser. Men Eriks saktmod hade en dämpande verkan på de irriteringsmoment som ibland kunde uppstå.

När jag flyttat från Järna hälsade jag ibland på honom i hans butik på Hagagatan för att få uppleva den ro han hade omkring sig i sin lilla butik och få känna den säregna doften av hans franska olivtvål och andra produkter. Och få chans att byta några ord med en människa som kommit att bli ett alltmer kärt inslag i min biografi. Erik Sohl var något av ett original. Trots detta, eller kanske just därför, kom han att bli en av de mest självklara representanterna för Järna-antroposofin.

Erik Sohl †

* 20 juli 1952 – † 9 april 2016

Alex Wahren

Vi kom till Rudolf Steinerseminariet samma dag i mitten på september för att gå allmänna linjen på Rudolf Steinerseminariet i Järna. Jag minns att jag var lite förundrad över att Erik, en avhoppad yrkesmilitär och en kamrat till honom, bergsprängaren Anton, och båda kom från Värmland, hade hamnat just här. Jag var också förvånad över att det nästan inte var någon, som började på allmänna linjen, som hade förkunskaper i antroposofi. Året var 1972. Erik var alltså bara lite och tjugu år. Anledningen till att han var där var hans två systrar som bägge flyttat till Järna och etablerat sig där med var sin familj. Och pappan Nils, bagaren på Saltå, som pendlade mellan hemmet i Kil och Järna.

Erik var lite speciell redan här och deltog inte så mycket i det sociala livet. Jag kan inte minnas att han deltog i August Strindbergs "Drömspelet" som framfördes av seminaristerna på vårterminen 1973. I stället ägnade han sig åt viktigare saker. Vid något tillfälle frågade han mig om jag ville vara med och

göra en utställning på biblioteket inne i Järna, som skulle handla om seminariet.

Ett samarbete påbörjades, men avslutades första dagen. Jag var helt enkelt inte mogen för en sådan utmaning och vi var inte alls på samma våglängd. Något liknande inträffade när han skulle börja som lantbrukselev på ett biodynamiskt jordbruk i Järna. Redan första dagen kom han i opposition, och innan dagen var slut hade han sagt upp sin anställning. Jag har länge hävdad att det var Eriks första och enda anställningsförsök. En sanning med modifikation, för han var tydligen anställd en kortare period på Vidarkliniken i tvätteriet. Innan han startade Gryningen hade han och Åse haft en del jobb på Saltå bageri och skött om postorder åt Robygge.

Annars var ju Erik den borne egenföretagaren. Den store inspiratören var ju Jörgen Smit, som förestod den pedagogiska utbildningen vid seminariet. I mångt och mycket liknade de varandra. De var rätt kantiga och stela i sällskapslivet och de hade svårt för att småprata om oväsentligheter, vilket de också tydligt visade att de ogillade. Jörgen hjälpte Erik med hans idéer och utvecklandet av stjärnkartan t.ex., som blev mycket fruktbart. Jörgen bar på en enorm kunskapspotential och

Erik hade sinne för att utveckla idéer till färdiga produkter i människans tjänst.

Erik utarbetade tillsammans med Urban Forsén i Robygge en del produkter i mitten på sjuttioalet som såldes i Robyggebutiken, vars bärande idé var att

sälja kvalitetsprodukter från egna verkstäder. Det fanns en skriande brist på kläder i naturmaterial i Sverige och ville man ha barn- och spädbarnskläder i naturmaterial så fick man vända sig till Tyskland och Schweiz. Och det kunde

bli ganska dyrt. Så Erik byggde upp en verkstad i Robyggens regi och började

sy ullunderkläder. Verksamheten växte när Erik köpte upp ett stort antal symaskiner och stickmaskiner från den nedlagda TEKO industrin i Sverige och Norge och så bildades Stiftelsen Gryningen 1980. Verksamheten växte snabbt och snart fanns det både kalsonger och tröjor i all storlekar från 60 cl

till extra stor. Ribbsticket och slätstickat, utan ärm, kort ärm, långärmat,

ja sortimentet blev i det närmaste heltäckande. Ullen var så litet behandlad

med antikrympmedel och malbehandling som det bara gick och av Merinoull, dvs. den kunde bäras direkt mot kroppen. Ullen kom från södra halvklotet, tvättades i England och spanns till garn på kon av firman Kellerman i Roubaix i norra Frankrike. Ekologiskt fanns inte på den tiden men kvalitén var "super".

Erik hade på kort tid skapat ett unikt företag som inte byggde på den alltförhärskande vinstmaximeringsprincipen utan tillvaratog kundernas efterfrågan på miljövänliga alternativ och på människans behov av detta. Erik var extremt uppmärksam på miljögifter i omgivningen och drog sig aldrig för att påpeka detta för folk. Detta gjorde honom ofta impopulär och han kom i upprepade konflikter med mindre nogräknade aktörer.

Redan 1982, då Gryningen hade 17 anställda (deltids), kom företaget i gungning.

Erik kände tyngden av allt ansvar och då speciellt i rollen som personalansvarig. Han ville då frigöra sig från ansvaret för hela företaget och

uteslutande ägna sig åt grossistverksamheten men kanske mest åt det han var bäst på, nämligen att utveckla nya produkter. Och nya produkter blev det.

Detta var på den tiden när man om Järna talade om "en snärskog av stiftelser".

Erik slutade med tillverkningen av ullunderkläder och överlät den till den nybildade stiftelsen Osiris i Örebro. Emellertid ville de arbetslösa sömerskorna som var kvar i Järna fortsätta

arbeta, och så bildades stiftelsen Aurora. Kanske trodde man att stiftelseformen skulle garantera frånvaron av egennytta och främmandet av det allmänna i stället för vinstintresset. Emellertid

avvecklades dessa stiftelser och ersattes av aktiebolag och enskild firma.

Dessa i sin tur drabbades av konkurs respektive arbetsskada och har sedan länge upphört. Överlevt har emellertid Ruskovilla i Finland. Mauno och Anneli tog med sig konceptet från Gryningen 1981, där de under en månads tid

lärd sig grunderna. Företaget blomstrar och tillverkar ullprodukter i samma anda som en gång Gryningen. Nu finns en hel rad med efterföljare till Erik

i yllebranchen. Det har blivit en hel del färg och modernare modeller, ekologiskt osv. Men det har ändå varit svårt att nå upp till samma kvalitet som under Gryningen-epoken. Även Gryningen undergick en förändring efter det

Erik lämnade stiftelsen. Gryningen gjordes om till aktiebolag och kläddesignen moderniserades men med oturen att bara ha ett fåtal storkunder, ett av dess kursade och drog med Gryningen i en konkurs. Odinstiftelsen, som redan under Eriks tid helhjärtat stött impulsen, förlorade en massa pengar.

Då startade Erik om med sitt nya företag Solius, enskild firma den här gången efter alla erfarenheter med samarbete och lagarbete som inte riktigt fungerade.

Han köpte upp konkursboet till ett bra pris, kanske hans bästa affär någonsin

och så var han igång igen. Lite dåligt samvete hade han gentemot Odinstiftelsen, som han långt senare mer symboliskt försökte kompensera. Annars var

han inte så bra på affärer alla gånger, det blev ofta långa och krångliga förhandlingar. Han tänkte mest på att hålla kostnaderna nere för att det skulle passa alla kunder, han visste vad det ville säga att vara en fattig konsument.

Eriks startkapital bestod i huvudsak av en försäkringsersättning efter en mycket svår motorcykelolycka i ungdomen. Det är egentligen bara Odinstiftelsen som i någon större grad har stött Eriks företagssamhet med gynnsamma lån, oftast utan säkerhet. På banken hade Erik låg trovärdighet och fick aldrig låna när han verkligen behövde. Mig veterligen har Erik aldrig fått någon utmärkelse eller något pris för sina insatser.

Sökandet efter merinoull, silke och tygblöjor förde Erik ut över landets gränser. Mycket av det han sökte fann han i Kina och Indien. Men han tog också mycket med sig dit. Han besökte bullriga fabriker i Kina och vid nästa besök såg han till

att alla arbetarna åtminstone fick hörsel-skydd, som han bekostade. Detta skapade naturligtvis en hel del goodwill.

När det gäller att sprida antroposofin i Kina och den biodynamiska impulsen i

Indien har han mer än ett finger med i spelet. Han förmedlade kontakter i Kina med företrädare för en mängd antroposofiska initiativ i Järna. Från början hade väl Erik intentionen att göra goda affärer för att finansiera sin egen verksamhet som till stor del upptogs av att ta fram nya och förbättra gamla produkter. Att ta fram nya produkter är mycket kostsamt och att producera dem i lite större mängd ännu kostsammare. Men han hade också den uppfattningen att det var fult att tjäna mycket pengar och hans pekfinger träffade honom själv på den punkten. Men han skulle nog ha kunnat tjäna betydligt bättre utan att för den skull betraktats som girig. Han var som sagt mycket uppfinningsrik och var noga med att försäkra sig mot stöld och olyckshändelser och ändå gav han bort många av sina bästa uppfinningar, eller upptäckter rättare sagt. Han återupptäckte den vishet som är nedlagd i naturen, genom att noggrant studera den i livet och i litteraturen.

Det fanns övermäktiga motståndare som Erik tog upp kampen mot, ex vis

Helly Hansen, när det gällde textilier och storförbrytaren Monsanto när det gällde miljögifter och maktkontroll och den värsta av alla "human stupidity"

dvs. människans oförmåga att handla rationellt i olika valsituationer.

Att Erik aldrig blev rik på sin verksamhet kan bero på detta. Det var inte så många som förstod värdet i det Erik tog fram, men det fanns en liten trogen kundkrets som länge höll honom flytande. Det mesta som Erik tog fram var gediget och bra. Förutom ullkläderna vill jag speciellt nämna ullvaddtäcket, egentligen en restprodukt av allt ullspill, en produkt som kan hålla i generationer. Och så har vi ullstrumpan, som jag har varit med om att utprova. Visst går det håll, men alltid på samma ställe, på hälen och trampdynan och rätt stoppad kan man förlänga livslängden till det dubbla. Om man har en indragen stortå går det allra bäst. Jag använder sockan tolv månader om året.

Men visst har det funnits sämre produkter, ja rena magplask, men de tar jag inte upp i denna artikel.

Roland van Vliet †

Roland van Vliet, Holland

* 1960 - † 2016-04-18

Den 18e april kl 5.15 avled Roland van Vliet efter flera månaders sjukdom. Roland höll föredrag och kurser om personligt mästerskap och social konst, Manikeism och Urkristendom.

Vid särskilda tillfällen uppträdde Roland som spontanfilosof, för att på ett lekfullt sätt stimulera människors tänkande.

Källa: Das G 2016, nr 18

Roland besökte Sverige många gånger och höll uppskattade föredrag och seminarier i Göteborg, senare år även i Stockholm och Järna. Han besökte också Norge för seminarier och en gemensam katarresa i Europa 2015. Senast i mars i år besökte han Stockholm och Järna och genomförde då sitt seminarium om bl.a. Katarerna och Manikeismen märkbart tyngd av sin sjukdom.

Red. JH

FRÅN SEKRETARIATET

Till minne

Medlemmar som rapporterats avlidna sedan förra numret av Forum Antroposofi.

Astrid Westerdahl, Järna

* 1928-11-10 • † 2016-01-06

Carl Edelstam, Stockholm

* 1924-11-22 • † 2016-03-16

Erik Sohl, Järna

* 1952-07-20 • † 2016-04-09

Christian Osika, Järna

* 1935-12-29 • † 2016-06-18

Vi tar gärna emot nekrologer över avlidna medlemmar, och även icke medlemmar som varit aktiva i antroposofiska sammanhang. Skickas till medlemssekretariatet. E-post: kontakt@antroposofi.nu

ANNONS

Am I Faust?

International Youth Summer Conference in Dornach 25th to the 29th July 2016

Under the motto "Am I Faust?", the International Youth Summer Conference will take place from the 25th to the 29th July 2016 at the Goetheanum, in Dornach, Switzerland. (The performance will be in German, simultaneously translated into English and Spanish).

"In this poetic work Goethe opens the realm of the questioning human being. His «Faust» is an invitation to travel along this path with him." (Constanza Kaliks und Stefan Hasler)

Hundreds of young people from all over the world will find space for exchange and encounter alongside with the impressive Faust performance of the Goetheanum Stage, lectures and workshops.

The conference is directed to school pupils, students and those in training under 35 years old that can participate as a class, a group or individually.

Recently some foundations made a generous donation that enabled us to reduce the conference fee to only 150 CHF all inclusive (conference fee, performance, accommodation and meals).

You find further information about Faust, the Youth Section and the link for registration. And to get tuned in advance two short videos: Am I Faust? Youth Conference and the Trailer of the Faust performance!

antroposofi.nu/kalender

Källa: Das Goetheanum. Red. FN

ANTROPOSOFISKA SÄLLSKAPET

Årsmöte

Karen Swartz Larsson

Karen Swartz Larsson reflekterar över sällskapets nyligen hållna årsmöte och kommer med ett upprop till läsarna att bidra till hennes pågående forskningsprojekt kring kvinnor i den antroposofiska rörelsen i Sverige.

En personlig reflektion över sällskapets årsmöte 2016

Sedan jag flyttade till Stockholm har jag tillbringat ganska många timmar på bus-sar och tåg för att åka till Järna. I början, innan jag blev van (och till slut vän) med resvägen, tyckte jag att det tog en evighet att ta mig dit. Medan jag otåligt kollade på klockan otaliga gånger förbannande en liten röst som fanns inom mig SL och dess nästan ofattbart ihåliga tidtabell med en sådan ilska som bara finns inom den grekiska tragedins värld. Och detta på de dagar då trafiken fungerade. På de dagar då detta inte var fallet kunde jag hitta på svärord som skulle få en sjöman att rotna. Till slut fick jag se dessa stunder jag tillbringade på diverse bussar och tåg som små gåvor: tillfällen att arbeta på mig själv och kämpa mot mitt behov av att få-allt-på-en-gång-eller-helst-för-fem-minuter-sedan samt möjligheter att jobba med annat i relativt lugn och ro efter att tåget passerade Flemingsberg och 87% av mina medresande klev av. Jag kunde till och med – om jag önskade – inte göra någonting alls, förutom att kolla på de som satt i samma vagn och försöka gissa vart de har varit, fundera på vad jag ska äta till middag eller undrar varför jag finns på denna ibland märkliga planet överhuvudtaget.

I vintras blev mina resor betydligt färre. Livet fylldes plötsligt av olika aktiviteter som inte alls ägde rum i närheten av Järna. Det dröjde då ett par månader mellan resorna. När jag satte mig på bussen nästan plågsamt tidigt den 9:e april för att åka till Antroposofiska Sällskapet i Sveriges årsmöte kunde jag dock fortfarande njuta av en liten lek som jag hade skapat för att underhålla mig själv. Den heter "Järna Bingo". "Järna Bingo" går ut på att hitta så många punkter som möjligt som står inristade på en mentallista jag har snickrat ihop över vanligt förekommande saker man stöter på när man kommer på besök. Listan innehåller alltifrån ungdomar med dreadlocks till smörgåsar

med "picklade" grönsaker till 500 olika sorters rawfood balls till personen som sitter på gräset och stickar medan den väntar på bussen. Som vanligt var det inte särskilt svårt att bocka av några saker till och med innan bussen nådde Stensta. När jag gick genom Kulturhusets port vändes dock hela dagen upp och ner och jag blev helt enkelt för fascinerad av hur allting utvecklades för att fortsätta spela.

Alla som någon gång har deltagit i något slags möte vid upprepade tillfällen – oavsett om det handlar om ett föräldramöte på dotterns skola, ett möte på jobbet eller ett par timmar en onsdagskväll på vilket föreningsmöte som helst – vet förmodligen innerst inne att det går att konstruera en lek som liknar den jag nyss beskrev som vi i det här fallet kunde kalla för "Vad-det-nu-är-för-möte Bingo" där dess vanligt förekommande inslag står i centrum. Vi bara vet att Pelle kommer att gäspa minst femton gånger. Priscilla kommer att klaga över den här saken för att det är det hon alltid klagat över. Patrik kommer att berätta samma skämt för den 557:e gång, som inte ens var särskilt roligt för tre år sedan när han berättade det för allra första gången. Och så kan saker och ting gå till ibland. Samma torra och smaklösa tårta som alltid serveras, finns på bordet tillsammans med sin vän, Herr Kalla Kaffe. Och Petra – vilket överraskar ingen förutom kanske henne själv – kommer sent. Igen. Precis som hon gjorde förra gången och gången innan dess. Livet rullar på, dag efter dag, möte efter möte, med få märkbara förändringar. Sedan händer det. Något blir lite annorlunda. Petra kommer tidigt. Tråktårtan byts ut mot ett kulinariskt mästerverk eller åtminstone något mindre oförutsebart. Kaffet verkar ha kokats samma dag som mötet och inte en vecka i förväg. Ibland kan dessa förändringar handla om saker som verkar ha att göra endast med den yttre världen. Ibland har det huvudsakligen med oss själva att göra. Någonting inom oss har förändrats och då verkar det som allt annat inte är sig likt. Ofta, tror jag i alla fall, handlar det om en kombination av dessa två faktorer.

Hur som helst. Årsmötet i år var ett sådant möte. På pappret såg det inte så märkvärdigt ut när man läste själva kallelsen, men från första sekunden till det sista "hej då" mina läppar formade innan jag lämnade Kulturhuset för dagen, kändes allt fräscht och spännande. Till och med luften var elektrisk, och en lekfullhet, som tyvärr saknas i många sammanhang i dagens samhälle, genomsyrade rummet. Intressanta och viktiga frågor togs upp, och det känns som om framtiden som väntar på oss i ASiS kan beskri-

vas med alla möjliga adjektiv. "Trist" och "tråkigt" finns emellertid inte med på denna lista.

Risken finns att mina reflektioner kan betraktas som självupptagna och irrelevanta men jag försöker gestalta en känsla istället för att gå punkt för punkt genom dagens alla handlingar. Jag vill dock avsluta med ytterligare en reflektion som möjligtvis kan målas upp i starkare färger och förhoppningsvis förtydliga det jag vill förmedla här. Det börjar med en kanin. En liten svart kanin som heter Texas. Lille Texas kom till mig och min oändligt tålmodiga man från en organisation som tar hand om djur som har tagits ur olämpliga omständigheter tills den tid då de får ett nytt hem. I alla fall är Texas inte så förtjust i det hala golvet som finns i vår lägenhet. Hela hans liv just nu kretsar kring mattor. Han behandlar dem som små öar, och det är på det här sättet som han orienterar sig, sakta men säkert, i sitt nya hem. Han verkar inte ha någon riktig uppfattning i dagsläget om att det faktiskt finns mer än bara vårt vardagsrum och vårt kök. Å andra sidan vet vi att någon dag kommer Texas att ta nästa steg för att sedan upptäcka att världen var mycket större än han hittills hade anat. Min avsikt här är inte att jämföra ASiS:s situation med en kanin som hatar att gå på hala ytor, oavsett hur smart och söt han är. Men jag undrar ibland om vi människor inte är som Texas – att vi ibland inte riktigt förstår hur stor världen verkligen är (och följaktligen vilka möjligheter det då kommer att finnas för oss i den) eftersom vi har blivit så fokuserade på just den matta som vi står på för tillfället och har blivit så drivna av våra antipatier inför situationer som är obekväma och sympatier för saker som gör oss trygga. På något sätt känns det för mig som om ASiS nu börjar ta steget av mattan för att se vad som finns utanför den, ett nödvändigt val som alla dagens organisationer står inför, inte bara för antroposofier. Jag satsar på att hänga med och hoppas att ni också gör det. Jag tar kaffet och kakorna. Ni kan ta smörgåsarna. Låt oss njuta av resan tillsammans och se var vi hamnar. Jag vet inte hur det kommer att se ut där och hur jobbig vägen dit kommer att vara – för det kommer att bli jobbigt då och då – men jag är helt säker på att vi kommer att nå någonstans där det är alldeles fantastiskt tills det är dags att ta oss till nästa matta och möjligheterna som väntar oss där.

Årsmötesprotokoll

Protokoll fört vid Antroposofiska Sällskapetets årsmöte
9 april 2016 i Kulturhuset i Ytterjärna

36 medlemmar närvarade vid årsmötet.

1. Öppnande av stämman

Ordföranden Per-Erik Jonsson öppnade årsmötesförhandlingarna och hälsade de närvarande välkomna.

2. Fastställande av röstlängd

Ett papper sändes runt där de närvarande kunde skriva upp sig, så att en namnlista skulle finnas som underlag för röstlängd, för den händelse att rösträkning skulle bli aktuellt.

3. Val av mötesordförande

Till ordförande valdes Maria Bergbäck.

4. Val av protokollförare och två justerare, tillika rösträknare

Till sekreterare valdes Joel Hallklint. Till justerare tillika rösträknare valdes Dick Tibbling och Katarina Hausmann.

5. Fastställande att mötet är stadgeenligt utlyst

Att mötet blivit stadgeenligt utlyst bejakades. Kallelsen hade postats tre veckor före mötet.

6. Fastställande av dagordning

Dagordningen fastställdes.

7. Verksamhetsberättelse 2015

Styrelsens verksamhetsberättelse föredrogs av Per-Erik Jonsson.

8. Revisorernas berättelser

Internrevisor Lennart Wennerblom läste upp sin rapport. Revisionsberättelsen från Katarina Nyberg, Hummelkläppens Revisionsbyrå lästes upp av Maria Bergbäck.

9. Fastställande av resultat- och balansräkning

Föreningens balans- och resultaträkningar föredrogs av Per-Erik Jonsson. Resultat- och balansräkning godkändes av mötet.

10. Fråga om ansvarsfrihet för styrelsen
Årsmötet beviljade styrelsen ansvarsfrihet för 2015 års förvaltning.

11. Uppföljning av budget och verksamhetsplan

Budget och verksamhetsplan från Höstmötet 2015 föredrogs av Per-Erik Jonsson.

Mötet föreslog att styrelsen utreder om föreningen kan välja en lekmannarevisor för att sänka kostnaderna. Och att en stadgeändring förbereds, för att möjliggöra valfrihet i val av auktoriserad revisor eller lekmannarevisor.

12. Val av styrelse - valberedningens förslag

Föredrogs av Elisabeth Ehrlich som läste upp ett mejl ifrån valberedningen; Cristina di Marco, Geseke Lundgren och Per Hallström som inte kunde närvara vid mötet. Janne Silvasti stod för omval och ställde sig till förfogande för en ny period. Årsmötet beslutade omval för två år av Janne Silvasti.

13. Val av revisorer

Årsmötet beslutade omval av Katarina Nyberg, Hummelkläppens Revisionsbyrå AB, samt till internrevisor Lennart Wennerblom. Till internrevisorssuppleant valdes Ilve Steiber.

14. Val av valberedning

Årsmötet föreslog omval av Christina di Marco och nyval av Felix Nieriker, som också fick i uppdrag att fram till höstmötet komplettera valberedningen med en medlem till. Årsmötet beslutade omval av Christina di Marco och nyval av Felix Nieriker.

15. Motioner och styrelsens förslag

Inga motioner hade inkommit till mötet.

16. Fastställande av tidpunkt för höstmötet 2016

Datum för höstmöte fastställdes till 22 oktober 2016 och sista motionsdag till 10 sept. Mötet överlät till styrelsen att fastställa platsen för höstmötet.

17. Övriga frågor som rör föreningen

Olika rapporter ifrån medlemmarna: Pär Granstedt berättade om en ny bok ifrån Trialog Tankesmedja "Kunskap utan gränser". Astrid Dunkars Andersson berättade om den stora satsningen på Rudolf Steiners mysteriedrama i Kulturhuset i sommar. Dick Tibbling såg en uppgift för sällskapet framöver; att arbeta förbindande inom den antroposofiska rörelsen. I vår tid eroderar sammanhang och den spirituella impulsen som bär de olika verksamheterna behöver omvård-

nad. Mats-Ola Ohlsson berättade om att man arbetar med att hitta ett gemensamt studietema för högskolans sektioner. Och att det snart är 100 år sedan julmötet; kan vi förbereda det på något sätt? Till Mikalimötet i höst är Seija Zimmermann inbjuden.

18. Stämmans avslutande

Grundstenen lästes av Mats-Ola Ohlsson.

Protokollförare: Joel Hallklint
Justerare: Katarina Hausmann och Dick Tibbling

Bilagor (ej med i denna tidning): Röstlängd/närvarolista, internrevisorns rapport, revisionsberättelse, valberedningens rapport.

Kalendarium för Fria Högskolan för Antroposofi

Högskolekretsen

Lokal: Kulturhuset i Ytterjärna
Söndag 25 september, kl 14 - 17.30
Söndag 20 november, kl 14 - 17.30

Dormsjö

Söndag 4 september kl. 10-12 arbete med klasstimmar
Söndag 13 november kl. 10-12 arbete med klasstimmar
Söndag 5 februari kl. 10-12 arbete med klasstimmar
Söndag 2 april kl. 10-12 arbete med klasstimmar
Söndag 4 juni kl. 10-12 arbete med klasstimmar
Klassansvariga: Martin Hausner och Malte Nordling

Göteborg

Lördag 20/8 kl 10-12 10e klasstimmen
Lördag 27/9 kl 10-12 11e klasstimmen
Lördag 22/10 kl 10-12 11e klasstimmen
Lördag 26/11 kl 10-12 11e klasstimmen
Lördag 17/12 kl 10-12 12e klasstimmen
Plats: Sunnivamottagningen,
Nobelgatan 23, Göteborg
Klassansvariga: Vendela Klose,
Inger Wennerblom, Alexandra Ivan

Järna

Lördag den 27 augusti
9.30-10.30 Meditativ övning och samtal
kring 14:e mantramgruppen
10:30 Paus
11-12 14:e mantramgruppen.
Anna Hallström

Lördag den 15 oktober
9.30-10.30 Meditativ övning och samtal
kring 15:e mantramgruppen
10:30 Paus
11-12 15:e mantramgruppen. Inger Hedelin

Lördag den 12 november
9.30-10.30 Meditativ övning och samtal
kring 16:e mantramgruppen
10:30 Paus
11-12 16:e mantramgruppen.
Anna Hallström

Eurytmi i samband med klasstimmar, tisdagar kl 19-20.30 i Kulturhuset
23 augusti, 14:e klasstimman
11 oktober, 15:e klasstimman
8 november, 16:e klasstimman
Klassansvariga i Järna: Anna Hallström och Inger Hedelin

Kalmar

Lördagen 17 september kl 9.00 - 11.45 (klasstimme 1, eurytmi och övningar)
Lördagen 15 oktober, kl 9.00 - 11.45 (klasstimme 1, eurytmi och övningar)
Lördagen 19 november, kl 9.00 - 11.45 (klasstimme 1, eurytmi och övningar)
Lokal: Kemisalen på Solmarka gård
Klassansvariga: Britt-Mari Skeppstedt och Hans Johannesson

Norrköping

4 sept kl 10.00 bearbetning av 12:e klasstimmen
2 okt kl 10.00 13:e klasstimmen
6 nov kl 10.00 bearbetning av 13:e klasstimmen
4 dec kl 10.00 14:e klasstimmen
8 jan kl 10.00 bearbetning av 14:e klasstimmen
5 febr kl 10.00 15:e klasstimmen
5 mars kl 10.00 bearbetning av 15:e klasstimmen
2 april kl 10.00 16:e klasstimmen
7 maj kl 10.00 bearbetning av 16:e klasstimmen
Klassansvariga: Birgitta Johansson, Elisabet Löve

Stockholm

Tisdag 30 augusti kl 19:00 R:4 klasstimmen fördjupningsstudium
Tisdag 13 september kl 19:00 R:4 klasstimmen fritt hållen
Tisdag 27 september kl 19:00 5:e repetitionstimmen fördjupningsstudium
Lördag 11 oktober kl 19:00 5:e repetitionsstimmen fritt hållen
Tisdag 25 oktober kl 19:00 6:e repetitionsstimmen fördjupningsstudium
Tisdag 8 november kl 19:00 6:e repetitionstimmen fritt hållen
Tisdag 22 november kl 19:00 7:e repetitionstimmen fördjupningsstudium

Tisdag 6 december kl 19:00 7:e repetitionsstimmen fritt hållen
Klassansvariga i Stockholm: Thomas Andersson och Göran Nilo.

Lund

Obs! ny tid! lördagar kl. 11
3 september kl. 11 samtal och läsning. 7e timmen
1 oktober kl. 11 samtal och läsning. 8e timmen
5 november kl. 11 samtal och läsning. 8e timmen
3 december kl. 11 samtal och läsning
Klassansvarig: Hester Renouf

Umeå

Söndag 4 sept 9.30, 4e klasstimmen
Söndag 9 okt 9.30, 5e klasstimmen
Söndag 13 nov 9.30, 6e klasstimmen
Söndag 4 dec 9.30, 7e klasstimmen
Klassansvariga: Janecke Wyller och Ursula Flatters

Växjö

Sönd. 28 aug Kl 9.00 Klassarbete
Sönd. 25 sept Kl 9.00 Klassarbete
Sönd. 30 okt Kl 9.00 Klassarbete
Sönd. 27 nov Kl 9.00 Klassarbete
Klassansvariga: Lars Fredlund och Karin Andrén

Örebro

28 augusti kl.14 samtal och läsning. 10e timmen.
23 oktober kl. 14 samtal och läsning
27 november kl. 14 samtal och läsning
Klassansvarig: Hester Renouf

Läs mer om högskolan och dess sektioner på hemsidan:
antroposofi.nu/hogskolan

Den som är medlem i Antroposofiska Sällskapet och önskar bli medlem även i Fria Högskolan för Antroposofi kan vända sig till sekretariatet.

Kalendarium för Antroposofiska Sällskapet i Sverige

Titta gärna in i kalendariet på vår hemsida - där kan finnas annonser för nya händelser och möten!
antroposofi.nu/kalender

Anmälningar till sällskapets aktiviteter görs, om inget annat nämnts, till sekretariatet på: 08-554 302 20 eller kontakt@antroposofi.nu

26 juni–1 juli

Mysteriedrama - själarna vaknar

26/6-1/7 spelas Rudolf Steiners fjärde mysteriedrama "Själarna vaknar" under en nordisk sommarvecka på Kulturhuset i Ytterjärna

Människorna i dramat strävar efter inre förvandling. På skolningsvägen till en tidsenlig invigning möter de naturväsen, själskrafter, höga andliga väsen och onda makter.

Lätt fördunklas här den klara inre blicken och ett klart omdöme. Vägen till ett möte med det egna Jagets goda framtidskrafter försvaras. Så förhindras projektet som skall förnya ett företag från grunden för att ge andliga impulser till samtiden.

Ligger orsakerna till det som sker i protagonisternas liv mellan död och ny födelse, eller hittar vi händelsernas rötter bakom stängda tempelportar under en egyptisk invigning?

Här blir det förgångna till bild och öppnar för en framtid som är oviss...

Den 27. Juni kl. 19.00 inleds dramaveckan med tre slutscener ur R. Steiners tredje drama "Väktaren vid Tröskeln".

Den 28. Juni kl. 19.00 följer första och andra bilden ur fjärde dramat "Själarna vaknar"

29. Juni kl. 19.00 tredje till sjätte bilden
30. juni kl. 19.00 sjunde till femtonde bilden.

Mer information finns på hemsidan. Program att ladda ner finns på: antroposofi.nu/kalender, eller att hämta/beställa i Kulturhuset i Ytterjärna.

13 augusti

Retreat antroposofisk meditation

Vägen till mig själv

Inre ro är en kraft i människan som man kan finna i meditationen.

Det har att göra med att hitta den sanna inre verkligheten, att möta vem jag i verkligheten är.

kl 10.00–18.00, Kulturhuset i Ytterjärna.
Kursledare: Anna Hallström. Kursavgift: 950:-. Kostnad för lunch och fika tillkommer. Anmälan:

08-554 302 20 - kontakt@antroposofi.nu

20 augusti

Retreat antroposofisk meditation

Tacksamhet och vördnad

Tacksamheten stärker närvaron i nuet och vidgar samtidigt vår blick för det som finns runt oss.

Vörtnaden kan bli en väg till det väsentliga i livet så att jag därmed kan se mina verkliga möjligheter.

kl 10.00–18.00, Kulturhuset i Ytterjärna.
Kursledare: Anna Hallström. Kursavgift: 950:-. Kostnad för lunch och fika tillkommer. Anmälan:

08-554 302 20 - kontakt@antroposofi.nu

3 september

Retreat antroposofisk meditation

Inre styrka

Att öppna sig med vördnad för den inre verkligheten är att möta den egna inre kraften.

Med hjälp av den inre kraften kan jag se mitt sammanhang och mina möjligheter.

kl 10.00–18.00, Kulturhuset i Ytterjärna.
Kursledare: Anna Hallström. Kursavgift: 950:-. Kostnad för lunch och fika tillkommer. Anmälan:

08-554 302 20 - kontakt@antroposofi.nu

3–4 september

Människan och Planeterna

Helgkurs med Robert Powell: Eurytmi och föredrag.

Kulturhuset, Ytterjärna

Program

Fredag 20:00-21:30: Offentligt föredrag: Den kosmiska bakgrunden till det aktuella världsläget

Lördag 09:30-10:45 Eurytmi 11:15-12:30 Planeterna i förbindelse med våra chakran 14:30-15:45 Planetperioder i människans liv, 16:15-17:30 Eurytmi, 19:30-21:30: "Jakobs steg": Själens resa genom planetsfärerna i livet efter döden - texter av Rudolf Steiner samt pianomusik, speciellt utvald för planetsfärerna. Söndag: 09:30-10:45 Eurytmi 11:15-12:30 Samklang med planeterna 14.00-15.00 Samtal och frågor, samt kort avslutande eurytmi.

Plats: föredrag i Konferensrummet; eurytmi i Stora eurytmisalen Kostnad: 1200 kr Enskilda föredrag: 120 kr

Vid flygeln: Sylvia Karpe

Ingen förkunskap krävs. Ta med eurytmiskor eller andra tunna skor samt rörelsevänliga kläder.

Föredragen hålls på engelska med översättning vid behov. Lunchmöjlighet finns på Kulturhuset

För information kontakta Maria Linden mariasophia22@gmail.com

Anmälan till kursen senast 21 augusti kontakt@antroposofi.nu

Kursavgift betalas in till Antroposofiska sällskapets plusgirokonto: 5 88 71-5.

Kursen arrangeras av Astronomisk- Matematiska sektionen

Läs hela inbjudan på hemsidan: antroposofi.nu/kalender

15–18 september

Virginia Sease, Goetheanum

Fredag 16 september, Stockholm

19.00 Offentligt föredrag

"Rudolf Steiners Contribution to the Question of Consciousness for Contemporary Life"

Lördag 17 september, Järna

10.00-17.00 Seminarium för medlemmar i Antroposofiska sällskapet och andra intresserade.

Förmiddag Föredrag "The Rosicrucian Stream and the Development of Consciousness with Emphasis on the Count St.Germain", följt av samtal.

Eftermiddag "The Question of Reincarnation Today and the Activity of Spiritual Beings"

Även det föredraget följs av samtal. Efter en kvällsmåltid får vi ta del av kvar-

tettmusik komponerat av greven av St. Germain.

Söndag 18 september, Järna 9.30-12.00 ett studiearbete för högskolemedlemmar. Mäster Jesus kvalitéer i den första klassens mantram, inledande betraktelse av Virginia Sease. Närmare program kommer att finnas på hemsidan och mejlas ut senare.

23-25 september

Mikaelimöte "Människor ser människor"

Under dessa dagar vill vi ta tag i teman som även kommer att vara aktuella i Goetheanum den följande veckan under den stora världskonferensen, där Goetheanum-ledningen har bjudit in människor från hela världen. Idéen är att där skapa ett möte mellan människor som har verkstads-karaktär och som kan föra till en förståelse för vilka steg som kan tas de närmaste åren för att förstärka och konsolidera Antroposofiska sällskapet med dess högskola och sektioner inför 100 år -Antroposofiska sällskapet 2024. Vi vill även i Sverige fånga upp den här impulsen och skapa ett rum för delaktighet och utbyte kring frågorna på vilket vis antroposofin, Antroposofiska sällskapet verkligen kan stå i en verksam och fruktbar relation till aktuella samhälls- och kulturfrågor. Alla intresserade är välkomna att delta och vi hoppas att det kan samla många som vill vara med i den här bearbetningen. Seija Zimmermann från Goetheanum kommer att vara med under de här dagarna. Närmare program kommer att finnas på hemsidan och mejlas ut senare.

21 oktober

Inspiration och kraft mitt i livet Inspirationsdag om antroposofisk meditation

Fredag 21 oktober 2016 kl 10 - 16
Kulturhuset i Ytterjärna

Antroposofiskt inspirerad meditation börjar som all meditation i det inre. Men de existentiella livsfrågorna har även i högsta grad att göra med mitt förhållande till världen och mina medmänniskor.

Genom att öva antroposofisk meditation ser man undan för undan både naturen och människorna i ett nytt ljus.

Att man ser det egna livssammanhanget klarare än förr innebär också att man kan vända blicken mot hela livet dvs. allt som man varit med om fram tills nu, och se även det i ett större sammanhang.

Och då kan man också lägga märke till hur det sättes att se på livet gör att man får ny inspiration och kraft för att orka med och vara skapande i allt det som möter oss i livet.

Medverkande: Anna Hallström, Mats-Ola Ohlsson, Dick Tibbling m fl

Deltagaravgift: 550 kr
Anmälan senast 14 oktober till Antroposofiska Sällskapet sekretariat.

22 oktober

Höstmöte i Antroposofiska sällskapet

Kallelse postas med höstnumret av Forum Antroposofi.

17-20 november

Bodo von Plato, Goetheanum

Järna och Stockholm
Program är under utarbetande. Men redan nu är det klart att en del kommer att ha en fördjupningskaraktär, med meditativt övande, en annan del kommer att ha en dialogkaraktär kring aktuella samhälls- och kulturfrågor. Det kommer också att vara ett högskolearbete. Program kommer i höstnumret av Forum Antroposofi.

25-27 november

400-årsjubileum

400-års jubileum för utgivandet av Christian Rosenkors Alkemiska Bröllop Kulturhuset Ytterjärna

I dag, i dag, i dag
är Konungens bröllopsdag
Om Du därtill är född
och utkorad av Gud
skall Du till berget gå
Där, där tre tempel stå,
där skall Du festen skåda...
Brudgum och Brud

Så lyder början på den inbjudan Christian Rosenkors fick till bröllopet i berättelsen "Die Chymische Hochzeit

des Christiani Rosencreutz anno 1459" utgiven 1616.

Olika representanter inspirerade av Rosenkorsströmningen kommer under detta tredagars seminarium att utifrån föreläsningar, workshops och konstnärliga uttryck fördjupa sig i denna allegori. Syftet är att närmare undersöka den spännande förvandlingsprocessen där Själen förenar sig med Anden. Ur innehållet: Ester Ritman, general director vid Bibliotheca Philosophica Hermetica. Dramatisk framställning av scener ur Alkemiska Bröllopet. Festbuffé. Susanna Åkerman, idéhistoriker och Ph.D. Washington University som forskat kring drottning Kristina. Göran Fant, med medeltida esoterik som specialområde. Scener ur Rudolf Steiners Mysteriedrama. Eurytmi och musikaliska inslag. Samarrangemang mellan Antroposofiska Sällskapet och Lectorium Rosicrucianum.

För mer information se separat program och hemsida.

NORRKÖPING

Norrköpingsgruppen

Antroposofiska Sällskapet Norrköpingsgruppen är en lokal sammanslutning av medlemmar i det Allmänna Antroposofiska Sällskapet. Sällskapet har till syfte att bära en fri högskola för antroposofisk forskning. Denna högskola strävar efter att finna och formulera andliga lagbundenheter på olika verksamhetsområden, som de vanliga forskningsmetoderna eller tanke- och synsätten inte kommer åt. Denna antroposofiska forskning är integrerad i många olika kulturområden där verksamheten bygger på antroposofi, t.ex. waldorfpedagogik, biodynamiskt jordbruk, antroposofisk läkekonst, läkepedagogik, olika konstarter som arkitektur, eurytmi m.m.

Biblioteket har öppet tisdagar 18.00 - 18.30 under tiden september till och med maj. Övrig tid: kontakta någon i styrelsen. Hagebygatan 69, Norrköping. Tel: 011-183500.

E-post: antroposofi.norrkp@telia.com. För utförligare program med öppettider och studiegrupper se hemsidan: antroposofi.nu/norrkoping

STOCKHOLM

Stockholmskretsen

**Öppettider under sommaren:
måndag - onsdag kl 14-17**

Äreekonomiskt fristående förening inom Antroposofiska Sällskapet i Sverige. Stockholmskretsens uppgift är att ”initiera, bedriva, samordna och understödja ideell antroposofisk verksamhet i Stockholm med omnejd”. Detta sker bland annat genom att tillhandahålla lokalen på Hagagatan 14 för olika verksamheter. Där har vi också ett bibliotek och försäljning av antroposofisk litteratur.

Är du medlem i Antroposofiska Sällskapet kan du också bli medlem i Stockholmskretsen genom att sätta in 300 kr på Stockholmskretsens **bankgiro** nummer 474-3167. Märk avin ”Medlemsbidrag”.

Är du inte medlem i Antroposofiska Sällskapet så kan du ändå stödja oss genom att sätta in en valfri summa på samma konto (”Gåva”). Vår verksamhet kan endast till en del bäras av medlemsbidragen och förutsätter till stor del frivilliga gåvor.

Bibliotek, Bokhandel, Information, Föredrag, Studiegrupper
Hagagatan 14, 08-348741,
stockholmskretsen@antroposofi.nu,
antroposofi.nu/stockholm

Vi skickar även per post: Eleonore Vognsgaard och Barbara Wall (tisdagar)

**Programmet för hösten
skickas ut i augusti till medlemmar i
Stockholm med omnejd.**

Obs!

**Nytt bankgironummer 474-3167
(pg används inte längre).**

ANNONS

Vill du bli läkeurytmist?

Vi vänder oss till dig som arbetar som eurytmist och i ditt arbete söker kunskap om eurytmiljudens djupare verkan på den mänskliga organismen.

Stiftelsen Läkeurytmiutbildningen i Norden startar en ny utbildningsomgång 9 januari 2017

Utbildningen är treårig och uppdelad i 5 block. Utbildningen ger goda kunskaper om hälsa och sjukdom, hur man använder ljuden förebyggande och som behandling av sjukdomar samt ger kunskap och färdighet för att stödja barns individuella mognadsprocess.

I utbildningen ingår omfattande praktik och träning i terapeutisk skolning och etiskt förhållningssätt i det praktiska arbetet samt kunskap om forskning.

Närmare information om utbildningen kan inhämtas på lakeurytmi.se eller kontakt med
Renée Reder: renee.reder@gmail.com
samt även med Anita Jülke Druhfagel:
anijulke@gmail.com.

Sista anmälningsdag: 31 oktober 2016

ANNONS

Sommarvecka

**5 andevetenskapliga forskare
arbetar konkret med oss i den
Nordiska naturen.**

Metoder för spirituellt varseblivning

Spirituell ekologi
Empatisk naturvarseblivning
Meditationsforskning
Etergeografi

1-5 aug/2016 med förspel
och efterklang i Oslo
Språk: Norska, tyska, engelska
Med översättning

Hemsida: summerweek.baldron.org
Facebook: facebook.com/baldron.no

ANNONS

75-årsjubileum

Eurytmiföreningen i Stockholm

bjuder in till föreställning, workshops, föredrag, framtidsvisioner, frågor drömmar..

12 november

Teater Pero, Sveavägen 114, Stockholm

Håll utkik efter programmet under hösten!

antroposofi.nu/kalender

ANNONS

Art & Event Sommarfestival

27-31 juli 2016

The Human Meeting Awakening to Moral and Artistic Imagination

med
Yeshayahu Ben-Aharon och
The Global Event College

När vi befinner oss inom det konstnärligt kreativa området är vi både som skapande och upplevande deltagare redan berörda av det andliga. Hur kan vi fördjupa och göra detta helt medvetet? Och hur kan vi bli mer kreativa i det sociala spelet? Sådana frågor ligger till grund för festivalen *Art & Event*. Vi tar utgångspunkt i det konstnärliga, förstått som kreativitet på alla livets områden. Genom att växla mellan forskning, individuellt experimenterande och övande, grupparbete och föredrag skapas en konstnärlig process av meditativ och social praxis. Utgångspunkten i detta arbete är vår tids "andliga händelse", inspirerad av Yeshayahu Ben-Aharons forskning.

Art & Event startade sommaren 2011 på Lista, i ett litet konstgalleri vid Norges yttersta sydspets. Festivalen är en nordisk sommarbegivenhet som inte är knuten till en bestämd plats, utan arrangeras på olika orter i Skandinavien. Under åren har initiativkretsen vuxit och nya deltagare kommit till. Somrarna 2012-14 var vi på Orust Waldorfskola, 2015 på Sophiaskolan i Österlen. I år arrangeras *Art & Event* på Solvikskolan i Järna.

Mer information på festivalens hemsida:
artandevent.wordpress.com eller besök oss på: [facebook.com/eventinart](https://www.facebook.com/eventinart)

Anmälan: hesterrenouf@telia.com

ANNONS

MeF – Medarbetareförbundet

-för antroposofiskt inspirerad
självförvaltning

Fackförbundet för alla medarbetare i antroposofiska verksamheter

MeF är till för alla medarbetare oavsett vad man arbetar med. MeF ger medlemmarna stöd utifrån en unik kombination av kunskap i arbetsrätt och bred erfarenhet av antroposofisk självförvaltning.

Vi har god kännedom om antroposofiska verksamheters olika särart, organisation och kultur samt vilket särskilt stöd medarbetarna i antroposofiska verksamheter kan behöva.

Transparens > delaktighet > medansvar > gemenskap > Självförvaltning

Transparens betyder att verksamheten är öppen för medarbetarnas delaktighet när det gäller t ex målsättning, verksamhetsplaner, arbetsfördelning och ekonomi. Det ger medarbetarna möjlighet till medansvar.

Arbetsglädje uppstår när medarbetarna individuellt och tillsammans delar verksamhetens målsättning, när medarbetarna är delaktiga i alla viktiga beslut och har medansvar för verksamhetens utveckling. Det är detta vi kallar självförvaltning. Självförvaltning skapas i verksamheter som strävar efter en transparent och solidarisk organisation med stor delaktighet från medarbetarna och utan externa vinstintressen. Medarbetarna samverkar nära ledningen och har verksamhetens utveckling som ett gemensamt mål. Viktigt för medarbetarna i dessa verksamheter är, att med inspiration från antroposofiska idéer göra ett arbete som svarar väl mot behoven hos vårdtagare, elever, kunder och samhällets förväntningar. Medarbetarnas engagemang för ändamålet är grunden för verksamhetens framgång. Den fråga som bör stå i centrum för verksamhetens utveckling är: "Hur utformar vi samarbetet i verksamheten så att medarbetarnas kunande, intresse och initiativförmåga får utvecklas och tillvaratas till förmån för dem som verksamheten är till för?"

Sättet att samverka utformas olika av medarbetarna och ledningen i varje enskild verksamhet.

Kollektivavtalet – ger trygghet och utrymme för egna lösningar

För att samverka och självförvaltning ska bli en stabil del av verksamheten behövs det att överenskommelserna blir tydliga och långsiktiga. Viktiga delar och förutsättningar för detta finns i det lokala kollektivavtalet. Ett sådant avtal beskriver hur samverka och hanteringen av medbestämmandefrågor ska gå till. Där finns också överenskommelser om arbetstider, löner, semester, sjuklön och pensioner. Kollektivavtalet är också länken mellan de lokala överenskommelserna och Svea rikets lag. Det centrala kollektivavtalet mellan Medarbetareförbundet och Huvudmannaförbundet lämnar mycket stort utrymme för egna lösningar i lokala avtal. Alla medarbetare kan omfattas av kollektivavtalet.

Vi hjälper till att ta fram utkast till ett lokalt kollektivavtal på verksamheten och ser till att avtalet blir juridiskt korrekt. Innehållet beslutas gemensamt av huvudmannen och de lokala MeF-medlemmarna. Löner förhandlas inte centralt av MeF, utan beslutas av lokalavdelningen i samråd med huvudmannen. Alla medarbetare kan bli MeF-medlemmar och därmed vara med och besluta och ta ansvar för lokalavtalets innehåll. Vi har medvetet låg medlemsavgift för att alla ska kunna bli medlemmar.

Bli medlem du också!

Kontakta oss på:
E-post: info@mef.se
Telefon: 08-551 504 00
Hemsida: mef.se

ANNONS

Huvudmannaförbundet

Stämman i april har gett styrelsen i uppdrag att under 2016 arbeta vidare för att utreda möjligheterna för ett samgående med Arbetsgivaralliansen, ett arbetsgivarförbund för idéburna verksamheter.

Styrelsen träffar ledningen för Arbetsgivaralliansen kontinuerligt för att få vår särart beaktat i en framtida relation. En viktig del är att bevaka Prometheus speciella ställning i avtalens pensionslösningar. Huvudmannaförbundet arbetar även för att få till stånd ett hängavtal till Arbetsgivaralliansens vård- och skolväsende.

Den första september flyttar vårt kansli in hos Arbetsgivaralliansens och KFO's servicebolag. Vi hoppas att våra medlemmar därmed ska få snabbare svar och lättare få god hjälp i komplicerade situationer. Glädjande nog kan vi meddela att vi redan nu får hjälp av en rådgivare från Arbetsgivaralliansen. Vid hög belastning avlastar Lars Dicander vårt kansli.

På Huvudmannaförbundets hemsida hittas kontaktinformation och kansliti-der för sommaren.

Styrelsen önskar alla en trevlig sommar!

Kan du hjälpa till?

Nu är styrelsen på jakt efter någon som kan tänka sig att skapa en ny hemsida (antroposofi.nu). Det är dags att vi förnyar oss även på den fronten, så hör gärna av er till Joel på kansliet.

Styrelsen genom E. Ehrlich.

Medlemssekretariat

i Kulturhuset i Ytterjärna
Måndag-fredag 9-12
08-554 302 20
kontakt@antroposofi.nu

Medlemsavgiften
ordinarie 1200 kr, pensionär 500 kr,
studering 300 kr,
betalas till pg 5 88 71-5

Bli medlem! antroposofi.nu/blimedlem

Kalendarium på hemsidan
antroposofi.nu/kalender

Mejlutskick
Meddela oss din mejladress till:
kontakt@antroposofi.nu
så skickar vi dig löpande information

Artiklar på hemsidan Forum Antroposofi

antroposofi.nu/forum

Följande texter finns publicerade på hemsidan för medlemstidningen:

- Om Kaj Skagens bok, "Morgen ved midnatt" av Ole Harald Dahl.
- Waldorf made in China, av Nana Goebel, ur Das Goetheanum nr 25-2015.
- Antroposofi som religion, av Johannes Kiersch, ur Das Goetheanum nr 6-2015.
- Flowforms - Unik hantverkskultur med betong och konststen i Järna.

FRÅN SEKRETARIATET

Medlemskap

Goetheanum meddelade att man under perioden 12 april till 13 maj välkomnat 92 nya medlemmar. Och att 90 ej längre är medlemmar (utträden, tappade medlemmar och uppdaterade medlemslistor i landssällskapen) i Allmänna Antroposofiska Sällskapet.

Källa: Anthroposophie weltweit, nr 6, 2016.

Forum Antroposofi utges av Antroposofiska Sällskapet i Sverige. Varje skribent ansvarar själv för sitt material.

REDAKTIONSKRETS

Tobias Ossmark
e-post: tobias@antroposofi.nu
Felix Nieriker
Göran Nilo
Bo Werner Eriksson
Joel Hallklint
Erik Halldén

REDAKTIONSRÅD

Elisabeth Ehrlich,
kontaktperson i styrelsen.

GRAFISK FORM

Ritator

TRYCK

EKTAB (Eskilstunakurirens tryckeri) Ett ISO 14001-certifierat tryckeri som enbart använder vindproducerad el.

PRENUMERATION

Kontakta sekretariatet eller registrera på hemsida, 240 kr/år.

HEMSIDA

antroposofi.nu/forum

ANTROPOSOFOFISKA SÄLLSKAPETS SEKRETARIAT

e-post kontakt@antroposofi.nu
tel 08-554 302 20

KONTAKT MED FORUM

projektledare Joel Hallklint
e-post: kontakt@antroposofi.nu
tel 08-554 302 20
postadress: Forum Antroposofi,
pl 1800, 153 91 Järna
ISSN 1404-4277

UTGIVNINGSPLAN FÖR 2016

Deadline för 3-2016 ca 12 augusti.
För längre uppslag, vänligen anmäl i god tid innan deadline.

ANNONSERING

Helsida färg 4000 kr och del av sida till proportionerligt pris. För privatpersoner: radannonser 80 kr. Tidskriftens format: höjd 315 mm, bredd 235 mm.

B

SVERIGE
PORTO BETALT
PORT PAYÉ

Arkivögonblick, nr 15

For Boys and Girls

Barnen på bilden tycks befinna sig i en ambivalent situation. En grupp sitter på en gunga som tyder på att det rör sig om en lekplats. Samtidigt utstrålar de ett allvar och en vaksamhet som får dem verka äldre än de är. Rockarna, pälskragarna och hattarna förstärker intrycket av en viss övermognad. Fotot är taget på ett tak i New York City och det handlar om USAs första waldorfskola som tog sin början hösten 1928 med tolv elever och fem lärare under mycket improviserade omständigheter. En av lärarinnorna var på grund av lokalbrist tvungen att varje morgon omvandla sitt sovrum till klassrum. Sedan 1929, det officiella grundaråret, befinner sig skolan i egen lokal på adressen 20 West 73 Street, ett halvt kvarter från Central Park. Grundandet av skolan sammanfaller alltså med den beryktade börskraschen på Wall Street den 24 oktober som avslutar det glada tjugotalet och inleder en långdragen depression. Är det kanske detta vi ser i barnens ansikten? I broschyren läser vi i vilket fall om krisen. Det nya pedagogiska programmet erbjuder ett alternativ. Det handlar om inre snarare än yttre utveckling något som «många samtida inser hade varit en nödvändig förberedelse för att möta den pågående världskrisen.» Man lyfter fram att livet i staden utsätter barnen för en ansträngande och oharmonisk miljö som leder till «underutvecklade kroppar och

överansträngt intellekt» som i sin tur leder till nervositet, saknad av självkontroll och koncentration. Den nya pedagogiken skall motverka en avtrubning av potentiella förmågor genom insikt i barnets fysiska, mentala och andliga natur. Dessa utvecklas progressivt, det vill säga gradvis stigande. Det handlar om en insiktsfull mognad, om att vänta på rätt tid och bevara, inte förbränna, potentiella förmågor.

Bilden är inte bara ett dokument från en pionjärepok full av inre riktningkraft mitt under en katodisk tid, fortfarande akut präglad av tomrummet efter 1800-talets explosiva materiella och sociala förändringar. Den speglar lika mycket oss själva: Var finns drivkraften i vår tid? Idag saknas det inte akuta perspektiv, men de känns inte på bara kroppen. Som en hinna över allt lägger sig vår obehagligt väl fungerande livsvärld. Verkligheten försvinner medan vi glider in i en digital värld bortom tid och rum. I denna urholkade situation gör sig en längtan efter det autentiska påmind. Men knappast kraften hos en drivkraft! Det som jaget och självskolningen associerar sig med, det som vi kan ana i blickarna på bilden.

Bild framsida: I Goetheanum Archiv finns en samling medlemsblad och informationsbroschyrer från waldorfskolor runt om i världen. Bilden är hämtad ur en av dessa: «The Rudolf Steiner School, For Boys and Girls» och har titeln «Recess Hour on the Play-Roof». Broschyren är odaterad, men uppskattas ha publicerats tidigt 1930-tal.
Text: Johannes Nilo, Tobias Ossmark